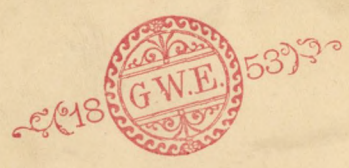

G.H. G. A. 16427.

SUOMALAISEN
KIRJALLISUUDEN SEURA
HELSINGISSÄ.

MINNA CANTH.

SALAKARI.

HELSINGISSÄ 1887.
G. W. EDLUND.
KUSTANTAJA.

SALAKARI.

Samalta tekiältä on ilmestynyt:

HANNA.

Kuvaus.

2 m. 50 penniä.

KÖYHÄÄ KANSAA.

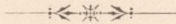
KUVAUS TYÖVÄEN ELÄMÄSTÄ.

1 m. 25 p.

SALAKARI.

KIRJOITTANUT

MINNA CANTH.

HELSINGISSÄ 1887.

G. W. EDLUND.

KUSTANTAJA.

Kaikki oikeudet ovat pidätetyt.

HELSINGISSÄ.

Hufvudstadsblad'in kirjapainossa,

1887.

I.

Alma valeli vedellä pikku Helmiä, joka makasi seljälään pesupunkassa, niininen tyyny pään alla ja vatsalla villainen peite. Tyttö kirkui ilosta, potki peitteen ylös ja huiski käsillään, että vesi roiskui kauvas ympäri.

„Kuule, kuule, sinä vallaton, kun kastelet mamman ihan märäksi“, puheli Alma, „ja sitten kylmetyt vielä lisäksi. Annahan olla, mamma panee vettä tuonne pääläelle ja pesee silmätkin, mitäs sitten sanot? Kas noin. Herran tähden, elä suutu, se on tehty jo. No, kuka siellä taas tulee? Ovi kiinni, lapsi on alasti.“

Maijaliisa se oli, joka kyökin ovesta vääntyi sisään.

„Vieraita tulee, rouva, kaupungista. Kahdella hevosella ajoivat pihaan.“

„Herroja vai rouvia?“

„Herroja. Apteekkari ja pormestari ja se vieras herra, maisteriko se on? — Mitä nyt saadaan illaksi, kun ei ole kotona, ei minkäänlaista?“

„Noo, kyllä Maijaliisa keksii jotain.“

„Niin, kyllähän se! Rouva aina vaan panee leikiksi. Mutta minä en toden perästä tiedä tällä kertaa, mitä niille laittaisi. Hiisi kaikkiakin, oikein pistää vihaksi. Mikä niitä aina tuoneekin tänne vastukseksi.“

„Eihän niitä suuria laitoksia tarvitsekaan. Kunhan on ruokaa. Täytyy heidän ymmärtää, ettei maalla voi olla niin varustettuna joka aika.“

„Kun olisi edes kaloja. Mutta kun nekin syötiin päivälliseksi, joka nokare.“

„Annetaan kuivaa ruokaa vaan ja viilipiimää.“

„Tietäsin minä vielä yhden keinon.“

„Mikä se on?“

„Jos rouva raahaisi luvata muutamia kananpoikia.“

„Kuinka monta?“

„Ei kun kolme. Silloin kerrassa saisimme hyvän illallisen.“

Alman kävi niitä vähän sääli, mutta täytyi hänen kumminkin myöntää. Hyvillä mielin pujahti Maijaliisa silloin tiehensä, ja Alma jäi rauhaan.

Hän nosti Helmin vedestä, kuivaili hänet tarkoin lakaamaan ja puki puhtaat vaatteet päälle. Siinä tyttö nyt kellotti tyytyväisenä äidin polvella. Pyöreitä kasvoja ympäröitsi kuultavan valkoinen pitsimyssy ja hihasta pisti pienoinen nyrkki esiin.

Alma suuteli hänen hieneitä poskia, ja leukaa ja kau-laa, ja pientä nyrkkiä.

„Oma rakas kultani. Sokuri nukkini, mamma ihan syö sinut.“

Helmi nauroi ja sanoi „gää.“ Ja jokainoasta hyväilystä kun pääsi irti, hän nauroi ja sanoi „gää.“

„Gää, gää, gää,“ jamasi Alma. „Sinä pikku sopertelija, etkö osaa jo sanoa muutakin kuin „gää.“ Sano näin: mam-ma . . . mam-ma. Noo, sano nyt: mam-ma!“

Helmi katsoi tiukasti äitiä suuhun, eikä aikaakaan ennenkuin jo alkoi jäljittelemällä liikuttaa huuliaan.

„Mamm, mamm, mamm“, sieltä tuli.

Alma yhä jatkoi edelle.

„Mam-m-ma, mam-m-ma . . .“

Ja Helmi vakavana, otsa rypyssä teki ensimmäistä opin-näytettä.

„Mamm, mamm, mamm . . .“

Jykeviä askeleita kuului viereisestä huoneesta. Alma käänsi ilosta hehkuvat kasvonsa sinnepäin.

„John, John, tule kuulemaan! Helmi osaa jo sanoa „mamma.“

John laski käsivartensa Alman kaulan ympäri ja kumartui heidän ylitsensä. Mutta Helmi herkesi samalla jokeltamasta, sillä hänen silmänsä olivat tarttuneet Johnin partaan, joka aina oli herättänyt hänen harrasta haluaan.

„Helmi kulta, sano „mamma“, sano, että pappakin kuulee. Mam-ma, mam-ma! Noo?“

Ei Helmi enää kuullut eikä nähnyt äitiä. Hän oli sormet harallaan tavoitellut isän partaa ja viimein onnistunut saamaan siitä kiinni.

John hymyili ja painoi sormellaan hänen poskeaan.

„Vai revit sinä isän partaa. Etkö päästä irti.“

Hän eroitti hiljaa pienet nyrkit kasvoistaan ja vetään-tyi kauemmaksi. Helmi läähätti suu seljällään ja huutoi molemmin käsin, mutta eipäs ylettänytkään enää tuohon mustaan, joka häilyi hänen edessään.

„Hän ei malta nyt, kun näkee sinut“, sanoi Alma. „Mutta mene kauemmas, tuonne uunin taakse, minä koetan eikö hän sitten.“

„Jätetään toistaiseksi, ennätämmehän vielä. Meidän pitäisi saada totia alas lehtimajaan. Siellä on vieraita.“

„Minä tiedän. Olemme jo pitäneet illallisestakin huolta, saatte paistettuita kananpoikia.“

„Hyvä. Tule sinäkin pitämään meille seuraa. Onhan nyt lämmin ja kaunis ilta.“

„Enkö minä vaan häiritse teitä?“

„Häiritse? Kuinka semmoista pistää päähäsi?“

„Välistä niin tuntuu.“

„Alma!“

John nosti hänen leukansa ja katsoi häntä silmiin.

„Ei, ei, John. Leikkiä se oli. Minä tulen.“

John läksi takaisin vieraiden luokse ja Alma antoi lapselle rintaa, että saisi sen sitten nukkumaan.

„Missä lienevät toiset lapset, olisi niidenkin jo aika tulla levolle“, hän puhui Miinalle, joka laitteli parastaikaa heidän vuoteitaan.

„Pannaan Helmi ensin kätkyeen“, sanoi Miina ja kohotti peitettä, että Alma vapaasti sai laskea lapsen alas käsi-varreltaan.

Hetken perästä, kun siinä varovasti heilutettiin, Helmin silmät jo menivät umpeen, jonka jälkeen he yhdessä nostivat kätkyen makuuhuoneeseen, Alman sängyn viereen.

Hyvään aikaan se tapahtui, sillä nyt jyryyten jo ryntäsivät kyökin ovesta sisään, Arvi, Ella ja Lyyli, jota tavallisesti sanottiin „Tyysäksi“ näin kotiväen kesken.

„Mamma, kuulee“, huusi Arvi, „kun kalat niin hirveästi nykivät meidän onkia ja yksi oli ihan vähällä tulla ylös, oli jo melkein, melkein ryvillä, mutta putosi sitten takaisin ja se oli niin suuri, tuota kokoa!“

„Niin ja minäkin olin saada, mutta Lyyli kun huusi, niin kala säikähti“, sanoi Ella.

„Mamma kieltäisi Lyyliä tulemasta ryville, se on siellä vaan meidän tiellä ja vielä se kerran putoo.“

„Enpät puttoo“, soperteli Lyyli.

„Miksei Lyyli saisi katsella, kun te ongitte?“ kysyi äiti.

„Mutta kenenkäs syy, jos menee järveen?“ intti Arvi.

„Varoittaahan Lyyli, ettei mene?“

„Valoittaa Lyyli.“

Miina riisui lasten päältä ja Alma korjaili pukuaan. Pani sievän valkoisen esiliinan vyölleen ja kaulaan jonkunmoisen pitsilaitoksen. Kesähattu häntä kaunisti, sen hän tiesi, asettaessaan sitä peilin edessä päähänsä.

Hän otti käsityölaukkunsa ja meni hyräellen alas.

„Tuollapa hän tulee“, sanoi John.

„Kuka herroista minua kaipasi?“ kysyi Alma.

„Allekirjoittanut, teidän nöyryin palvelijanne“, sanoi maisteri Nymark.

„Siinä teitte sangen kohteliaasti.“

„Kyllä minäkin kaipasin, vaikken ennättänyt vielä mitään sanoa“, ilmoitti pormestari Lagander.

Apteekkari Leisten vaan myhäili; hän piti itsensä liian vanhana tämmöiseen.

„Tietäisitte, kuinka usein teitä todenperästä kaipaamme“, jatkoi Lagander. „Ja kuinka syytämme Karellia siitä, että seuraelämä on muuttunut ikäväksi ja kuivaksi.“

„John parka! Millä tavalla sen hänen syykseen saatte?“

„Hän se oli, joka teidät valtasi pois. Siitä saakka kuin naimiseen jouduitte, ette enää ole näyttäytytynyt missään.“

„Ja onko sekin hänen vikansa, että olen tullut vanhaksi?“

„Tekö vanha?“ kysyi Nymark ja mittaili häntä ihas-tunein silmin.

„Kohta kolmenkymmenen.“

„Balzacin mukaan nainen vasta silloin alkaa olla intressanti.“

„Balzac on kuollut, ja tietääkseni miehet eivät hyväksyneet hänen oppiaan siinä kohden. Seitsentoista vuotias on pitänyt valtaistuimen yhä edelleenkin.“

„Syytä että kolmenkymmen-ikäinen sen hylkää.“

„Mepä olemme nyt keksineet keinon millä saamme teidät väkisenkin seuraamme takaisin“, sanoi Lagander.

„Olen utelias kuulemaan.“

„Valitsemme teidät Suomalaisen Seuran johtokuntaan.“

„Kiitän paljon. Mutta kunniaa en ota vastaan.“

„Kieltoa ei hyväksytä ilman laillista estettä.“

„Semmoisia on yltäkyllin.“

„Esimerkiksi?“

„Esimerkiksi, ettei Johnkaan sitä hyväksyisi.“

„No, johan sinä itsekin viskaat syyn minun niskoilleni“, sanoi John.

„Sitten myöskin, ettei minua haluta.“

„Te ette ollenkaan mahda harrastaa naisen vapautta?“
kysyi Nymark.

„En“, hymyili Alma. „Jos minusta riippuisi, tahtoisin miehenkin vapautta rajoittaa.“

„Mitä siihen sanot, John?“ tiedusteli Nymark.

„En mitään, vastasi John hymyillen ja puhalteli tyyneesti savua suustaan.

„Oikein totta“, jatkoi Alma. „Kesänajat täällä maalla ovat niin erittäin hauskoja juuri sentähden, että John aina on kotosalla. Ei täällä ole yhteiskunta eikä isänmaa eikä suomalaisuus eikä . . . eikä mikään meitä häiritsemässä.“

„Eikä miesystävät, olitte vähällä sanoa“, lisäsi Lagander.

„En toki aikonut olla niin tyhmä.“

„Te siis olette mustasukkainen yhteiskunnalle ja isänmaalle“, sanoi Nymark. „Mitä John siitä arvelee?“

„Minä kuuntelen hämmästyneenä.“

„Hän tietysti ei välitä siitä, vaikka olisinkin mustasukkainen.“

Äänessä oli jotain pistävää, jonka tähden John käänsi puheen toisaanne.

„Sinulle tulee kylmä, Alma“, hän sanoi, „haenko nuttusi sisältä?“

„Kiitos, otan sen itse, kun täytyy siellä kumminkin käydä.“

Hetken päästä hän taaskin palasi ja sillä välin oli keskustelu mennyt valtiolliselle alalle. Alma otti käsityönsä ja istui vähän syrjempään.

„Täytyy sen kieliriidan vihdoinkin loppua“, sanoi apteekkari Leistén, „suomalaiset ovat saavuttaneet kaikki mahdolliset oikeudet, mitä he voivat enempää tahtoa?“

John nousi ylös ja pudisti poron papyrossistaan. Hänen kasvoissaan ilmestyi tuo voimakas into, tuo varma vakuutus ja luja, järkähtämätön mieli, jotka Alma hyvin entuudelta

tunsi, ja jotka aina saivat hänet kohoamaan ikäänkuin hallitsijana yli kaikkein muiden.

„Me tahdomme suomalaisen Suomen“, hän puhui, „tahdomme että kaikki kansankerrokset sulavat yhteen, tuntevat olevansa samaa lihaa, samaa verta, saman hengen lapsia. Kansallisuus pitää tämän maan asujamilla oleman se elämänlähde, joka ravitsee pientä ja suurta, vanhaa ja nuorta. Yhtenä yksimielisenä, yksikielisenä kansana me jotakin voimme, hajaantuneina olemme heikot ja helposti murretut.“

„No hyvä“, alkoi taaskin Leistén, „mutta miksi tuo kaikki pitää tapahtuman niin äkkiä. Antaa sen kehittyä luonnollisesti, vähitellen. Ei historiallisia oloja niin pikää muuteta, aikaa ne vaativat.“

„Olemmeko menneet liian nopeaan mielestäsi? Vasta olemme puolitiessä ja kuitenkin itse juuri toivoit sen jo loppuvan. Tahtoisin tietää, millä keinoilla se sitten perille vietäisiin, jos nyt pysähdytään, jätetään sikseen kaikki, keskieräiseksi, ja taannutaan. Sekö sitten olisi „luonnollista“ kehittymistä. Totta tosiaan! Sillä parhaiten osoittaisimme, ettemme todella mihinkään kelpaa, ettei meissä olisi elonvoimaa eikä kuntoa mihinkään.“

Hän viskasi harmistuneena papyrossinpään pois ja nousi kävelemään otsa rypyssä.

„Eihän siltä tarvitse pysähtyä.“

Leistén hiukan arasteli puhuessaan sillä John seisahtui hänen eteensä ja teroitti silmänsä ankaran kiivaasti häneen kiinni.

„Arvelen vaan, ettei suomalaisten enää tulisi olla niin maltittomia. Se ei suinkaan olisi meille hyödyksi, jos ruotsalainen kulttuuri äkkipikaa hävitetään.“

„Saamme sijaan oman omituisen kulttuurin, jossa on ydintä ja terää; sillä se asia parannetaan.“

Leistén pudisti päätään.

„Minä myönnän, että meidän ruotsalainen kulttuuri on pintapuolista ja lainattua, ja että sillä sen vuoksi ei pitkäl- listä tulevaisuutta saata tässä maassa olla. Mutta tuota hienouttakaan ei pitäisi niin halventaa yhtäkaikki. Arvonsa on silläkin.“

„Sitä saamme aikaa myöten omin neuvoin, sen mukaan kuin kehitymme.“

„Mutta ketkä suomalaiselta puolen tästä lähtein vievät kieli-asiaa eteenpäin. Papit ja virkamiehet ovat väsyneet, porvaristo on vielä ruotsimielinen, aatelistosta ei puhettakaan. Talollissääty on ainoa, mutta mitä se yksin voi!“

„Se voi paljon, sillä se edustaa kansan valtavaa enem- mistöä. Se on perustuksena ja pohjana kaikille muille sää- dyille. Ja kun nyt kansa itse astuu kielitaistelussa eturiviin, viedään se myöskin horjumatta lopulliseen voittoon.“

Leistén taaskin pudisti päätään.

„Minä pelkään tuota demokratiaa. Se on heikon huma- niteetin rajuluontoinen lapsi. Lapsi, joka huimapäisyydessään hävittää ja särkee kaikki, mitä sen tielle joutuu, minkä arvoa se ei ymmärrä.“

„Sinä rupeat sentimentaaliksi“, sanoi John pilkallisella hymyllä.

„Elä naura. Ajattele, mihin veivät nuo hillitsemättömät voimat Ranskan vallankumouksen aikaan.“

„Joutavia! Ihmiskunta on senjälkeen astunut koko vuosi- sadan askeleen eteenpäin ja viisastunut.“

Lagander ja Nymark eivät mitään puhuneet, mutta Alma huomasi, kuinka John ehdottomasti vei heitä mukanaan. Ja hänen povensa kohoili ilosta, ylpeydestä ja rakkaudesta. John oli niin miehekäs ja voimallinen, ei tosin niin hieno eikä vil- kas kuin Nymark, eikä hänen kanssaan voinut niin vapaasti leikkiä laskea, mutta voiton hän otti yhtäkaikki.

Maijaliisa ilmestyi nyt hiestyneenä ja hehkuvan punai-

senä käytävälle. Hän antoi salaisen merkin Almalle, joka kohta nousi ja vaati herroja tulemaan ylös illalliselle.

Pöytä oli katettu verannalle. Heitettyään siihen tutkivan katseen hymyili Alma Maijaliisalle, jonka silmät vilkkuivat etehisen ovenraosta.

„Oles hiljaa“, puhui Maijaliisa Miinalle, joka kuroitelti varpaillaan hänen takanaan, nähdäkseen hänkin herrain syöntiä. Ole hiljaa, etteivät älyä. Kaunis mies se on tuo nuori, maisteri, eikös oo? Ja niin aartti rouvalle että herra tiennee. Mutta kylläpä niitä maittaa ruoka. Näes, kuinka ottaa apteekkarikin talrikilleen. Leipä loppuu, hyvä isä siunaa. Juokse leikkaamaan, minä haen korin.“

Posket punaisena ja niin ujona, että polvet vapisivat Maijaliisa tuoksahti ottamaan koria pöydältä. Luuli kaikkien silmät seuraavan hänen liikkeitään, mikä kuitenkin oli suuri erehdys, sillä ne tuskin häntä huomasivatkaan.

John ja Leisten jatkoivat lehtimajassa alkanutta keskusteluaan, mutta Nymark ja Alma istuivat pöydän päässä ja puhelivat muita asioita.

„Te naiset ette ole lainkaan poliitillisia“, sanoi Nymark.

„Pitäisikö meidän sitten olla?“ kysyi Alma.

„Kyllä varmaan. Oman itsenne tähden, näettekö. Joka ei osaa etujaan valvoa, hän ehdottomasti jää tappiolle.“

„Missä me mielestänne niin tappiolle joudumme?“

„Siinä, joka on koko teidän elämänne perustus ja ydin. Rakkaudessaanne.“

„Olemmeko tappiolla rakkaudessaamme?“

„Kieltämättä. Rakkaudessa on nainen orja, mies herra vaikka pitäisi olla juuri päin vastoin.“

Alma nauroi.

„Ja syy siihen? Selittäkää sekin.“

„Mielelläni. Nainen joutuu tappiolle rakkaudessaan vaan sentähden, että hän antaa miehen päästä voitolle.“

„Tuosta ei viisastu.“

„Odottakaa, minä selitän tarkemmin. Alussa, kun mies pyrkii naisen suosioon, hänen rakkautensa on elävä ja voimakas, eikö totta?“

„Vallan.“

„Siksi kuin nainen antaantuu ja sanoo: „minä olen sinun.“

„No, niin?“

„Silloin on mies voittanut ja kohta menettää naisen valtansa. Mies, näettekö, rakastaa sporttia. Kun ei hänen tarvitse kilvoitella naisen rakkaudesta, hän ei sille enää osaa panna arvoa. Siinä koko salaisuus.“

„Hyvä kun saamme tietää. Mutta kuinka nyt teidän mielestänne naisen olisi menetteleminen, ettei näin kävisi?“

„Hänen ei koskaan pitäisi rakastaa miestä koko sielulleen; ei koskaan sanoa: „minä olen sinun“. Antaa miehen häilyä toivon ja epätoivon välillä. Osoittaa joskus suosiota muillekin miehille ja sallii näiden ihailta itseään. Sillä tavoin hän kiihoittaa miestä ja pitää hänen rakkauttaan eleillä.“

„Herra varjele, semmoista oppia. Kuulee, ettei maisteri Nymark ole avioliitossa.“

„Josta Jumalalle kiitos!“

„Kuinka niin?“

„Minä varmaan pian kyllästyisin rouvaani. Olletikin, jos hän olisi tuota uskollista, nöyrää ja alttiiksi antavaa sorttia, jommoisia ne tavallisesti ovat.“

„Te olette hirveän kevytmielinen.“

„Parempi olla kevytmielinen kuin olla ikävä. Minusta nuo vakavat velvollisuuden ihmiset ovat kauhean väsyttäviä. En tulisi päivääkään toimeen heidän seurassaan.“

„Minkähänlainen teidän rouvanne oikeastaan pitäisi olla?“
hymyili Alma.

„Minä sanon. Ensiksikin välttämättä kaunis. Toiseksi hänen pitäisi näyttää, että hänellä on viehätysvoimaa. Asettaa niin, että muutkin häneen rakastuisivat, en minä ainoastaan.“

„Ja antaako niille sijaa sydämessään, ehkä enemmän kuin teille?“

„Ei hän sitä tekisi. Siitä kyllä pitäisin huolen.“

Anna pudisteli päätään.

„Luuletteko todellakin, että tuommoinen olisi onnellisempaa.“

„Se ainakin olisi hauskeempaa.“

„Tietysti te myöskin pitäisitte oikeutenanne rakastua johonkuhun toiseen naiseen, kun vaan päähänne pistäisi.“

„Rouvani saisi syyttää itseään, jos niin tapahtuisi. Hän ei olisi silloin oikein valvonut etujaan.“

Alma katsoi häneen.

„Tiedättekö, minä melkein vähän pelkään teitä.“

„Se on minulle erinomaisen suuri kunnia.“

„Kuinka niin?“

„Pelko on heikkouden merkki.“

„Ei aina.“

Alma hieman punastui harmista. Hän kääntyi kuuntelemaan toisten puhetta. Mutta se oli mennyt niin syväälle politiikkiin, ettei hän sitä ollenkaan voinut seurata. Ja taas hän alkoi juttelua Nymarkin kanssa, joka kaikesta huolimatta oli sängen huvittava omituisessa kevytmielisyydessään.

Oli jo puoliyö, kun vieraat ottivat jäähyväiset. John ja Alma saattoivat heitä maantielle saakka, hevoset annettiin mennä edellä, käyden seurasivat he niitä, pitkin metsäistä tietä. John oli ottanut Alman käden turvaansa, mutta herrojen kanssa hän kuitenkin puheli; Alma ei ottanut keskusteluun osaa, sillä vuoden tulon toiveet häntä eivät juuri sanottavasti huolettaneet. Äänettömänä hän käveli siinä miehensä rinnalla katsellen metsää, joka seisoi niin hiljaisena molemmin puolin, ettei ainoakaan lehti värähtänyt. Joskus rasahti oksalla; varmaan lintu, jonka yöunta he vaeltaessaan häiritsivät.

Kun muistui mieleen Nymarkin äskeinen puhe, täytyi hänen naurahtaa. Se oli niin hurjaa, niin vallattoman vapaata.

Turvallisesti hän nojautui Johnin käsivarteen ja puristi sitä rintaansa vasten. John huomasi sen, ja vaikka hän juuri selitti toisille kaikenmoisia parannuskeinoja, jotka maanviljelyksessä olisivat mitä pikemmin noudatettavat, hän kumminkin sen ohella katsahti Alman silmiin ja hymyili hänelle hellästi.

II.

Takaisin tullessakin Alma kulki mitään virkkamatta. Oli niin omituista luonnossa, niin rauhallista ja salaperäistä samalla.

„Noo, Alma“, sanoi John, hiljaa puristaen hänen kättään, „mitä mietit?“

„John, minua ei vielä yhtään nukuta. Lähdetään järvelle. Onhan synty panna maata näin kauniina yönä.“

„Mutta nyt on jo niin myöhäistä.“

„Mitä se tekee. Nukutaan aamulla pitempään.“

„Entä pikku Helmi?“

„Kyllä Miina katsoo häntä sen aikaa. Eikä hän tavallisesti herääkään iltayöstä.“

„Niinpä mennään sitten. Pitäähän tehdä pikku muijalleen mieliksi.“

„Hyi, et saa sanoa „muija“. Se on niin rumaa.“

„Kuinkas sitten? Pikku ruusun-ruppuni, niinkö?“

„Istu sinä perään, minä soudan.“

„Mitä varten? Ethän sinä jaksa kumminkaan.“

„Taikka emme souda ollenkaan. Jos sinä vaan hiljaa melot tuonne salmen suuhun.“

Alma puhui kuiskaamalla. Yön rauha ja luonnon ihannuus valtasivat hänen mielensä. Vene kulki vitkalleen järven tyyntä pintaa salmea kohti.

„Kuinka ihmeen kaunista! John katso tuonne, noita vaaleita, hohtavia pilviä, jotka uiskentelevat niin alhaalla, että luulisi niiden tahtovan suudella maata. Ja liikkumattomuus, ja äänettömyys. John, minusta tuntuu, kuin koko luonto nyt nauttisi olevaisuudestaan. Ei, mutta näetkös noita värivahduksia tuolla puolen.“

„Omituista tosiaankin. Ja niin erinomaisen lämmin nyt on. Siunattu asia.“

Hän ajatteli kasvullisuutta.

„John“, jatkoi Alma taas hetken päästä. „Oletko sinä onnellinen?“

„Erinomaisen tyytyväinen elämään, ainakin tätä nykyä. Entä sinä, Almaseni?“

„Äärettömästi onnellinen. Niin onnellinen, John, että tahtoisin pysähdyttää ajan kulun ja antaa tämän hetken jatkua ijankaikkisesta ijankaikkiseen.“

John nauroi.

„Eiköhän se kävisi yksitoikkoiseksi kumminkin.“

„Hyi, John, kuinka voit sanoa niin?“

„Lyön vetoa, että parin tunnin perästä sinulle jo tulee nälkä, ja lähdet oikein halusta sisään jälleen.“

Alma ei vastannut mitään. Hän katsoi syrjään ja oli pahoillaan. Arveli, ettei John häntä ymmärtänyt.

„Noo, Alma?“

John koetti tavoittaa hänen silmiään.

„Alma, suutuitko sinä?“

Alma kääntyi päin ja hymyili, mutta katse oli kostea.

„Semmoisesta viitsit pahoittaa mielesi. Oletpa tosiaan lapsellinen. No, kas nyt taas. Ei, tule tänne, että saan pyyhkiä nuo kyynelet silmistäsi.“

Hän kurotti kädellään Almaan kiinni ja veti hänet luokseen.

„Kainalooni sinut otan kuin pienen kyyhkyisen. Rakas, oma vaimoni!“

Hän nosti Alman leukaa ja suuteli häntä.

„Oma vaimoni!“

Lämmin katse kohtasi Almaa syvältä silmistä. Alma kietoi kätensä hänen kaulansa ympäri.

„Minä rakastan sinua, John. Ylitse kaikkea. Enemmän kuin mitään muuta taivaassa tai maassa.“

„Sen tiedän, armaani.“

Hän puristi Alman lujaan rintaansa vasten ja suuteli häntä vielä kerran.

„Mutta järjellinen sinun tulee olla. Ei mustasukkainen suomalaisuudelle eikä isänmaalle.“

„Kun ne anastavat koko sinun sydämesi.“

„Eipä, sinähän sen anastat. Hallitset siellä aivan itsevaltiaana.“

„Niin, nämä muutamat viikot vaan täällä maalla. Kaupungissa et minua joudu paljon muistamaankaan.“

„Alma, Alma, mitä sanoisit, jos mieltäyisin muihin naisiin.“

„Se vielä puuttuisi!“

Alma kavahti pystyyn hämmästyksestä.

„No, no, elä peljästy, ei se tietysti koskaan tapahdu. Tahdoin vaan johtaa ajatustasi siihen, että herkeisit olemasta mustasukkainen isänmaalle.“

„John, kyllä koetan olla järkevä vast'edes. — Täytyyhän mun“, lisäsi hän huoaten.

„Kas, siinä teet oikein“, hyväili häntä John.

Alma istahti laudalle veueen perään ja nojautui miehensä polveen. John silitteli hänen päätänsä.

„Sanopas, Alma, minulle nyt yksi asia, jota monasti olen ajatellut sinulta kysyä.“

„Mikä se on?“

„Muistatko erästä iltaa, se oli viime talvena, kun minä tulin kotiin ja sinä istuit pianoa soittamassa?“

„Vähää ennen pikku Helmin syntymistä?“

„Aivan. Silloin olit itkenyt, näin sen silmistäsi. Mutta syytä en saanut tietää, vaikka kuinka olisin tutkistellut.“

Alma naurahti, vähän hämillään.

„Tunnusta, olitko silläkin kertaa vaan mustasukkainen yhteiskunnalle?“

„Eikä, muuta se oli.“

„Mitä?“

„Joutavia. Ilman aikojaan.“

„Tiedätkö, minua se vaivasi kauvan aikaa. En tahtonut saada sitä mielestäni pois.“

„Etkä puhunut mitään. Rakas John!“

„Kun sinä olit umpimielinen, niin minäkin olin. Mutta nyt sen kerrot, eikö niin?“

„Ei se todellakaan ollut mitään. Semmoista hirmuisen lapsellista. En minä kehtaa, John.“

Mutta John hyväili ja suuteli „pientä muruaan“ ja katsoi häntä silmiin. Ja sitten hänen kuitenkin täytyi kertoa.

„Se nyt oli niin, John, että minä pelkäsin kuolevani.“

„Niinkuin ainakin lapsivuoteen edellä. Noo, ja siinäkö kaikki? Tuon kyllä olisit sanonut.“

„Tuli siihen pikkuisen lisää. Mutta sinä naurat.“

„En naura. Olen ihan totinen.“

„Sitten ajattelin, John, että sinä ottaisit toisen vaimon, jota rakastaisit enemmän kuin minua. Etkä enää muistaisi, etkä kaipaisi minua ollenkaan. Ja sitähan minä itkin. Voi, John, minä olen jo monasti sitä itkenyt.“

Alma ei enää ollut hämillään; kyynelet tunkeutuivat silmiin taaskin, sillä saattoihan tuo kumminkin tapahtua. Olipa hän käynyt kovin heikoksi viime aikoina; päätä kivisti yhtenäen ja voimat olivat välistä niin lopussa, ettei tahtonut pystyssä pysyä. Ja äkkiä hänellä oli kuvana edessä, kuinka John piti toista vierasta vaimoa nuorempaa, kauniimpaa, verevämpää näin juuri kainalossaan kuin häntä nyt.

John oli yhtä vakava kuin hän, mitä lieneekään ajatellut.

Molemmat olivat äänettöminä.

Alma tahtoi irtaantua hänen käsivarresta ja vetääntyä kauemmaksi. Mutta John ei häntä päästänyt; nosti hänet sen sijaan polvelleen, likisti rintaansa vasten ja painoi kasvonsa hänen lämpimään kaulaansa.

„Hän ei kiellä, hän siis tekisi niin“, arveli Alma. Ja hän heitti moittivan katseen Johniin.

„Armas, pikku Almani, elämä on viheliäistä, parasta ettei ajattele eteen eikä taakse, nauttii vaan onneaan, niin kauvan kuin sitä kestää.“

„Jos kuolisimme yht'aikaa, John, ettei toinen jäisi toisesta jälkeen.“

„Herkeä jo, kultaseni, kuolemaa ajattelemasta.“

„Minä en voi. Se yhtenäin häilyy mielessäni. Välistä kun kuvailen, että —“

„Että mitä?“

„Että sinä ehkä kuolet“, jatkoi hän hiljaa ja kauhistuneena, „jätät minut ja lapset —“

Alma ei voinut enää pidättää itkuaan.

„Mutta, Alma, oletpa sinä oikea hupakko. Kuinka lapsellista. Nyt lähdemme kotiin emmekä tule toiste milloinkaan keskellä yötä tänne haaveilemaan, koska siitä on tuommoisia seurauksia. Saa nähdä, huomenna olet kipeä.“

„Enkä ole.“

Alma pyyhki silmänsä ja koetti tyyntyä.

„Istu tähän perään, minä soudan ja kotiin mennään, että hurahtaa. Ohho, kello onkin jo puoli kolme.“

„Hyvänen aika, onkohan Helmi herännyt.“

Alma ei enää joutunut kuolemaa ajattelemaan, vaan piteli melaa, että veneen kookka oli suoraan kotirantaa kohti. John souti voimainsa takaa; aivot kolisivat, vesi kohisi. Mutta ympärillä kirkastui aamu; taivas rusotti koillisessa ja linnut alkoivat viserrellä.

„Oli se kumminkin hauskaa, John. Mitä?“ sanoi Alma, kun olivat vetäneet veneen rannalle.

„Myönnetään, myönnetään.“

„Ja menemmehän vielä toisenkin kerran?“

„Ellet vaan tule kipeäksi.“

„Ei pelkoa. Olen tällä hetkellä virkeämpi kuin milloinkaan.“

He tulivat sisään. John meni omalle puolelleen polttamaan vielä yhden papyrossin ennen maatapanoa, mutta Alma riensi suoraa päätä sänkykamariin. Helmi nukkui makeassa unessa ja Miina makasi lattialla kätkyen vieressä; oli ottanut tyynyn kyökistä pänsä alle.

„Miina rukka! Menkää pois omaan sänkyynne.“

Alman täytyi nykäistä, ennenkuin hän vihdoin heräsi ja nosti unisen pänsä tyynyltä. Mutta hän ei tajunnut sitenkään mitään, vaikka silmät seljällään katseli Almaa.

„Ylös, ylös“, naurahteli Alma.

Miina väänsi ja käänsi ruumistaan, raapi kahden käden päätänsä ja pyyhki hiuksia silmiltään.

„Ylös, ylös! Eikö Miina herääkään.“

Jopa näytti viimeinkin käsittävän, ettei häntä enää täällä tarvittu; pystyyn hän kapusteli ja pää edellä hän pyrki kyökkiin päin. Mutta Alma vielä pidätti.

„Entä tyyny?“

Miina kääntyi ja tuijotti häneen, ymmärtämättä mitään. Alma osoitti kädellään tyynyä.

Mutta ei hän sitenkään saanut selvälle tarkoitusta. Tulla tupsahti Alman eteen ja tarttui hänen ojennettuun käsivarteensa kiinni.

Alma äänsi säikähdyksestä ja veti käsivartensa pois, vaan samassa hän taas nauroi.

„Hupsuko sinä olet. Tuossa tyyny!“ Hän pani sen Miinan syliin. „Mene nyt.“

Miina hynttyytti tyynyineen lastenkamarin läpi kyökkiin ja Alma meni myöskin hänen jäljessään vanhempia lapsia katsomaan. Sikeässä ne nukkuivat kaikki. Ellalla oli käsi posken alla ja niin hän oli herttaisen suloinen siinä maatessaan, että äidin sydän riemulla täyttyi. Tyysä oli potkinut peitteen päältään; kuuma kun oli, antoi Alma sen jäädä jalkoihin, kietaisi vaan lakanan hänen ympärilleen.

„Herran rauha“, hän kuiskasi. Ja tuntui kuin olisi se huoneessa vallinnutkin.

Laskeutuessaan vuoteelle, Alma taaskin muisteli Ny-markin sanoja: „Pelko on heikkouden merkki.“ Mitä oli hän niillä tarkoittanut?

Kummallisesti hän tänä iltana oli häneen katsonut. . .
Sporttia? Miehet rakastavat sporttia? . . .
Joutavata!

u rilla: sel

III.

Lupa-aika oli kulunut melkein loppuun, viimeisiä päiviä vietti rektori Karellin perhe maalla. Pyykki oli pesty, kaikki valmistettu muuttoa varten, jonka kolmen päivän perästä piti tapahtua.

Kun oli kaunis päivä antoi Alma laittaa iltapäiväkahvin lehtimajaan likellä rantaa. Alma neuvoi nimimerkkiä punaisella langalla uusiin nenäliinoihin. Tyysä kiipeili penkille hänen viereensä, toiset lapset istuivat nurmella ja muukkailivat pienillä kivillä. Helmikin oli tuotu ulos; hän makasi pienissä vaunuissaan puun varjossa, valkoinen harsovaate peitteenä, ettei kärpäset eikä itikat päässeet puremaan. Joka kerran kuin hän vähänkin liikahti, Miina heti oli valmis heiluttamaan vaunuja samalla kun hän varoitti muita olemaan hiljaa. Ja niin Helmi aina vaipui uneen takaisin. Sillä välin järjesteli Miina pöydälle kuppia ja muita kahvikaluja.

„En suinkaan minä pannua voi tuoda alas, ennenkuin rehtori tulee?“ hän kysyi.

„Ei, antaa olla hellalla niinkauvan, ettei jäähdy.“

Alma pisteli utterasti neulaa eikä nostanut silmiä työstään. Hän oli ikävissään, kun ajatteli muuttoa ja kaupunki-elämää. Niin pian olikin kesä vierähtänyt, tuskin tiesi sen alkaneen ennenkuin oli jo lopussa. Mutta enemmän häntä vielä vaivasi se, ettei John tuntenut kaipausta samassa mää-

rässä kuin hän. Niin, Alman mielestä hän melkein ilolla läksi jo täältä. Häntä ei ajan pitkään tyydyttänyt yksinäinen ja rauhallinen perhe-elämä, hän halusi vaihtelua, tointa.

Sitäpä hän nyt saisikin mielin määrin tulevan talven aikana. John oli nimittäin valittu valtiopäivämieheksi. Alma sitä suri, eikä uskaltanut paljon ajatellakaan kevättä, jolloin hän tulisi olemaan yksin kotona, eroitettuna miehestään niin pitkän pitkäksi aikaa.

Hän olikin itkenyt, kun sai sen tietää, ja itkenyt vielä enemmän nähdessään kuinka suurella innolla John alkoi siihen valmistautua. Ei ainoata sanaa kaipauksesta, erosta, ikävästä. Ei ainoatakaan!

Alma oli siitä syvästi loukkaantunut. Hän oli ollut harvapuheinen monta päivää ja kylmä; mutta sitä ei John ottanut huomioon. Ja katkeralla mielellä hän oli; antoi hienoja pisto-sanoja tuontuostakin. Nekään eivät vaikuttaneet mitään. John vetäytyi vaan kamariinsa, kirjoitteli, luki, mielti ja oli vaiti. Koko mieli oli muualla. Alma tunsu itsensä hyljättyksi, yksinäiseksi.

Oli hän koettanut katkeria tunteitaan hallita. Hoiti lapsia ja ompeli. Mutta ajatukset menivät väkistenkin aina siihen. Hän laski, kuinka monta sanaa John oli hänelle puhunut, kuinka kauvan hän oleskeli kamarissaan ja kuinka kiireesti hän aina vetäytyi pois perheen ja hänen luota. Ja kun John sitten sattui tulemaan, hänen juuri näitä ajatellessaan, ei hän parhaalla tahdollakaan voinut olla iloinen eikä ystävällinen.

Tällä hetkellä hän taaskin oli raskaalla mielellä. Hän oli pyytänyt Johnia tulemaan alas lehtimajaan kahville. Tännään oli kaunis ilma; oli ehkä viimeinen kerta, kuin saattoivat istua hauskesti ulkona yhdessä.

John oli tuskin nostanut päätään; hyrähtänyt vaan, „kyllä, kohta“ ja kirjoittanut edelleen, ikäänkuin merkiksi, ettei saanut häntä häiritä. Alma päätti pysyä vastedes poissa hänen kamaristaan. Jos mitä oli sanottavaa, hän lähettäisi lapsia tai palvelijoita.

Nyt hän kumminkin tuli. Sieppasi Tyysän syliinsä ja asettui Alman rinnalle istumaan. Alma ompeli.

„Joko te odotitte? Taisin viipyä liian kauvan?“

Alma huiskasi kädellään pois papyrossin savun kasvoiltaan.

„Oho, anna anteeksi“, sanoi John ja puhalsi savun suustansa toiselle sivulle.

Sitten hän heilutteli Tyysää polvellaan.

„Ajetaankos hummalla Tyysä? Kөрө, көрө kirkkoon, mustalla ruunalla, valkealla varsalla kotiin, niinkös?“

Ella ja Arvikin tulivat lähemmäksi.

„Pappa kuulee“, sanoi Ella.

„No, lapseni, mitä sinulla on papalle sanottavaa?“

„Että mitä varten tämä kaikki on tullut?“

„Mikä kaikki?“

„Tämä maailma.“

„Ella kun ei tiedä“, sanoi Arvi säälivällä hymyllä.

„Niinpä sano sinä, Arvi.“

„Sitä varten, kun Jumala sen loi.“

Ella oli vähän aikaa mietteissään; kääntyi sitten Arviin.

„Mutta mistä se sen loi?“ toisti hän.

„Ka, tyhjästä.“

„Mutta, mistä Jumala sai sen tyhjän?“

„No, se oli jo olemassa.“

Ella vaiken.

„Vaan sanopa nyt sinä, Ella, alkoi John hymyillen, „mitä varten Jumala loi sitten maailman?“

„Ett' ois' lystimp' olla.“ Hän puhui Savon murretta niinkuin Miina.

„Että kellä olisi lystimpi olla?“

„Jumalalla itsellään ja meillä immeisillä.“

„Oi tuota lasta, kuinka on viisas“, ihmetteli Miina, kaataessaan kahvia pannuun.

Ella, näet, oli hänen lempilapsensa.

„Niin“, kääntyi John Almaan, „parempaa vastausta tuskin voinee antaa.“

Alma ei virkkanut mitään, neuloi vaan edelleen.

„Miksi noin suuria kirjaimia laitat?“

„Kun niitä pidetään, semmoisia.“

„Minusta ne ovat rumia. Ja eikö niissä ole hirveän paljon työtä?“

„On kyllä.“

„Te olette somia, te naiset. Väkisenkin teidän pitää keksiä itsellenne tarpeetonta ajan ja voimain hukkaa. Näkee, ettei teillä ole juuri käsitystä ekonomiasta.“

„Kiitos komplimangista.“

John naurahti ja taputti häntä olkapäähän. Mutta Alma tempasi hermostuneella liikkeellä saksen pöydältä, leikkasi langan poikki ja alkoi uutta kirjainta. Niin utterasti hän pisteli kuin olisi henki ollut kysymyksessä.

Arvi vaati isää rantaan katsomaan hänen veneitään. Hän oli laittanut kaksi uutta ja entisiä oli neljä, ei siis vähemmän kuin kuusi yhteensä.

John meni ja vei Tyysän mukanaan. Ellakin heitä seurasi, mutta Alma jäi paikoilleen lehtimajaan.

Hänen mieltään karvasteli. John kohteli häntä pilkallisesti ja ylönkatseella, ei välittänyt hänestä enää vähääkään, eikä pannut hänen rakkaudelleen mitään arvoa. Niin kylmäksi hän oli käynyt kuin jääpala ja niin kovaksi kuin kivi.

Almalle kohosi veri päähän, hän puristi huulensa yhteen ja neuloi vielä utterammin kuin ennen.

John palasi hetken päästä takaisin rannasta, kantaen yhä Tyysää käsivarrellaan.

„Pyydetään, että mamma ottaa märät sukat ja kengät lapselta pois“, hän puhui tullessaan, „ja antaa kuivia sijaan. Katsos, mamma, Tyysä meni vahingossa veteen ja kasteli itsensä noin pahasti.“

„Menköön ylös Miinan luokse.“

„Ei Miina ole siellä, hän näkyi vievän Helmin vaunuja metsätielle äsken.“

„Onhan Maijaliisa.“

John vaikenä vähän aikaa. Laski sitten Tyysän maahan.

„Juokse, kultaseni sisään, ja pyydä, että Maijaliisa sinua auttaa.“

John sytytti papyrossin ja istui kiikkulaudalle.

„Alma, mitä varten?“

Ei vastausta.

„Mitä varten olet noin huonolla tuulella?“

Ei sittenkään vastausta,

„Alma — .“

Hän aikoi vetää häntä luokseen.

„Oih, anna minun olla.“

Alma väisti hänen kätensä pois eikä lakannut neulomasta.

„Kuinka? — Vaivaanko sinua?“

„Vaivaat.“

John katsoi häneen pitkään, mutta silmiä hän ei tavannut; luomet ne peittivät.

„Ihanko todella?“

Ei taaskaan hiiskausta.

Silloin John nousi ja läksi pois. Liikkeestä ja käynnistä Alma tunsu, että hän oli suuttunut. Hän peljästy, sillä tämä ei vielä ennen milloinkaan ollut tapahtunut.

Maailma musteni hänen silmissään, sydän lakkasi lyömästä, kädet ja jalat kylmenivät. Mitä oli hän tehnyt?

Hän katsoi ylös ja näki kuinka John tavallista kovemmalla tempauksella veti etehisen oven jäljessään kiinni.

„John, John“ — hän kuiskasi.

Mutta eihän John sitä kuullut. Alma viskasi työnsä pois. Meni syrjään puiden suojaan, heittäytyi alas nurmelle ja itki katkerasti.

Heidän välinsä oli särkynyt, ei mikään maailmassa voisi sitä enää hyväksi jälleen saada. John muuttuisi tästä lähtien vielä kylmemmäksi, vielä tylymmäksi, ja hän — ? Hän olisi mielellään tahtonut vaipua maan alle siinä, missä makasi kasvoillaan nurmella. Tällä hetkellä aivan, ja ijäksi!

Sillä onnellista hetkeä ei hänellä enää elämässä olisi. Kaikki oli muuttunut, ja niin äkkiä, kuin yhdellä iskulla. Linnut visertelivät puussa ja lasten iloiset äänet kuuluivat rannasta, mutta hänen korvissaan eivät ne enää soineet niin kuin ennen.

Eikä John tullut häntä katsomaan. Hän puoleksi toivoi sitä, puoleksi pelkäsi. Vaan hän ei tullut. Hänelle oli yhdentekevä, jos heidän välinsä oli hyvä tai paha.

Hän itki siksi kuin uupui niin, ettei enää jaksanut mitään ajatella eikä surra. Mutta siinä hän lepäsi yhä samassa asemassa. Tuntui viimein kylmäävän, silloin hän nousi. Niin heikoksi hän oli käynyt mielenliikutuksesta, että päätti huimasi, kun hän seisoalleen nousi ja koko ruumis vapisi.

Hän katseli ympärilleen. Aurinko jo laskehti, oli illallisen aika. Hän meni rantaan, valeli silmiään kylmällä vedellä ja otti lapset mukaansa ylös.

Ruoka oli pöydässä, hän pyysi Arvin kutsumaan isää.

„Ei pappa syökään“, ilmoitti Arvi, palatessaan isän huoneesta.

Alma hoiti lapsia puhumatta sanaakaan, laittoi heidät levolle ja meni itsekin.

Mutta ei hän unta saanut. Tunti vierähti ja ympärillä hiljeni kaikki. Alussa kuului kyökistä silloin tällöin vähäinen kolina, mutta sitten sekin taukosi. Helmi nukkui rauhallisesti kätkyessään sängyn vieressä, pieni nyrkki täkin päällä. Silmät olivat ummessa, kasvot levolliset. Suu meni välistä nauruun, mitä hauskaa lienee hän, pikkuinen, uneksunut. Onnellinen aika, ei surua, ei huolta eikä sielun tuskaa mitään.

Ovi oli saliin auki, mutta John oli sulkenut omansa vastaisella puolen. Kuinka kauvan hän aikoi viipyä, ennenkuin tuli maata? Odottiko, että hän ensin nukkuisi? Taikka eikö tulisi ollenkaan? Rupeisiko ehkä sohvalle omassa huoneessaan?

Alma ei silmiään ummistanut; katseli vaan kirkasta kuun valoa, joka ikkunoista lankesi salin lattialle. Makuuhuoneessa oli hämärä, kun uutimet olivat alhaalla; mutta siellä oli valoisata. Ja rauhallista, hiljaista, kodikasta. Huonekalutkin, tuolit, pöydät ja sohvät näyttivät niin levollisilta; maailman murheet eivät niihin pystyneet.

Mutta nyt — nyt!

Kamarin ovi aukeni; John tuli salin poikki kynttilä kädessä. Alman sydän löi; mutta hän painoi silmänsä kiinni ja makasi liikkumattomana kuin kuollut. John laski kynttilän pöydälle sängyn viereen ja seisoi hetken hiljaa, Alma tunki, että John katseli häntä. Sitten hän kääntyi ja alkoi riisua päältään. Alma raotti silmäluomiaan ja tarkasti salaa hänen kasvojaan. Ne olivat vakavat. Almaa peloitti, hän painoi silmänsä jälleen kiinni.

Ei John enää kääntynyt häneen päin, laskeutui vaan vuoteelle ja puhalsi kynttilän sammuksiin. Siinä hän nyt oli, niin likellä ja kumminkin samalla niin kaukana. Alma kuunteli hänen hengitystään, seurasi pienintäkin liikettä.

„John“, kuiskasi hän mielessään. Anna minulle anteeksi, olenhan sinun omasi. Rakastanhan sinua koko sie-lullani. Anna anteeksi! Elä vihaa, en jaksa elää jos olet noin kylmä ja kova!

Hän nosti päätään tyynyltä; ehkä olisi tämän jo ääneenkin puhunut, mutta John oli ennättänyt nukkua. Raskaasti ja tasaisesti hän hengitti, ei tietänyt tuskista mitään.

Alma painui takaisin sijalleen.

IV.

Tuli vieraita seuraavana päivänä. Herra Nymark ja portomestari Lagander olivat lähteneet purjehtimaan, mutta kun ilma tyyntyi, he poikkesivat tänne, vaikka kyllä tiesivät, että Karellin perhe jo oli muuton puuhissa.

Alma oli heikko ja väsynyt, alakuloinen sitä paitsi, sillä John oli yhä tavattoman totinen eikä oleskellut paljon ollenkaan heidän puolellaan.

Ei häntä olisi haluttanut ottaa vieraita vastaan; tuntui kuin ei hän nyt olisi jaksanut seurustella. Senvuoksi hän ensin arveli, ettei näyttäytyisi heille laisinkaan, vaan antaisi herrain olla omin hotein.

Mutta toisekseen hän ajatteli, että John ehkä pahastuisi; luulisi hänen kantavan nurjaa mieltä eilisestä ja siitä syystä vetääntyvän erilleen. Ja sitten vielä juohtui muistoon, mitä Nymark oli puhunut rakkauden luonteesta miehissä. . . .

„Rakkaudessa on nainen orja, mies herra, vaikka pitäisi olla juuri päin vastoin. . . . Sallia muidenkin miesten ihailla itseään. . . . Kiihoittaa hänen rakkauttaan. . . .“

Hän päätti mennä sisään. Pani sievimmän puvun päälle ja suimi hiukset alemmaksi otsalle, sillä hän tiesi sen kaunistavan.

Nymarkin katse kirkastui, kun hän astui saliin ja molempain herrain olennessa ilmestyi kohta tuo äänetön ihaileminen, joka aina tekee naiseen vaikutuksen.

Alma asettui sohvaan, John istui siinä lähellä nojatuolilla ja Nymark kiikkutuolissa vastapäätä. John oli vakava ja harvapuheinen, mutta siitä huolimatta Alma elpyi vilkkaasen keskusteluun vieraiden kanssa.

„Hauskaa, että tulitte“, hän sanoi.

„Nyt viivytte täällä koko päivän, eikö niin?“

„Se riippuu teistä“, sanoi Nymark.

„Hyvä. Silloin ette mene pois, ennenkuin myöhään illalla.“

Alma huomasi, että John vähän kummastellen häneen katsoi. Mutta hän ei ollut siitä millänsäkään.

„Ja me huvittelemme oikein sydämmen pohjasta. Unohdamme pois kaikki ikävyydet, kaikki maailman murheet. Herra Nymark, ja herra Lagander, miellyttääkö teitä volantin heitto?“

„Teidän seurassanne miellyttää mikä hyvänsä“, lausui Nymark.

„Elkään puhuko kohteliaisuuksia, sanokaa oikein totta.“

„Minä vakuutan.“

„Mutta John ei varmaankaan tule mukaan?“

Hän hieman arasteli sitä kysyessään.

„Elkää minusta välittäkö“, sanoi John, „luen mielelläni sanomalehtiä sillä aikaa.“

„Joko sitten lähdemme?“ kysyi Lagander.

„Ei, juomme kahvia ensin.“

Hän meni sitä toimittamaan.

Nymark otti käteensä Ibsenin Rosmersholmin, joka sattui olemaan pöydällä.

„Mitä arvelet tästä?“ kysyi hän Karellilta.

„Ihmeellinen kirja. Taiteen, tieteen ja uskonnon sopusointuinen yhdistys.“

„Vahinko vaan, ettei sitä juuri kukaan ymmärrä“, hymyili Nymark.

„Milloinka ovat ihmiset aivan pian ymmärtäneet suurempaa ja korkeampaa totuutta. Kaksituhatta vuotta on kohta siitä, kun Kristinoppi ilmestyi; ymmärtävätkö he sitäkään vielä oikein?“

„Siihen en minä osaa vastata. Mutta mielelläni tahotoisin tietää mitä Ibsen viimeiseltä tahtoo. Tähän saakka hänelle on kelvannut vapaamielisyys, nyt hän jo senkin hylkää.“

„Kun huomaa, mihin vapaus vie, ellei ihmisissä tapahdu mielenmuutos. Ibsen on juuri sen tautta aikamme mahtavin henki, että hän näkee nykyiset puutokset, erhetykset ja tarpeet syvemmin ja selvemmin kuin kukaan muu. Eikä hän vapautta hylkääkään, vaan hän vastustaa vallattomuutta ja irstaisuutta.“

„Ja sitten hän menee sotkemaan siveysoppia taiteesen. Ei, herra varjele, pidettäköön enemmän kaikki erillään. Olkoon tiede tiedettä, taide taidetta, uskonto uskontoa.“

„Minä olen siinä suhteessa eri mieltä. Luulen, että ainoastaan se ihminen säilyy eheänä ja tervennä, joka pyrkii omistamaan itselleen kehityksen tulokset niin yhdellä kuin toisella ja kolmannellakin haaralla. Ja jos ne samassa sielussa voivat sijansa saada, niin miksei myöskin samassa teoksessa. Siinä runouden suuri merkitys meidän aikanamme; sillä suuremmalla tai vähemmällä selvyydellä se sitä juuri tavoittelee.“

„Onnistumatta; sillä taide ei mene mihinkään liittoon, ei ainakaan uskonnon kanssa.“

„Minkätähden ei?“

„Se menettäisi silloin molemmat elinpontensa, vapauden ja luonnon.“

„Erehdys. Dogmit sitovat vapautta ja luontoa, uskonnon henki sitä ei tee. Jalostuttaa vaan ja puhdistaa, hienontaa molempia.“

„Ja laittelee rajapylviä.“

„Ainoastaan siinä, missä niitä tarvitaan“, hymyili John. Eikä ne oikeastaan rajapylväitä olekaan, vaan salakarien ja muiden vaarapaikkojen merkkejä.“

„Salakarien —?“

„Mistä te kiistelette?“ kysyi Alma, joka samassa tuli sisään.

„Pilven takaisista asioista, rouva Karell. Hyvissä ajoin tulitte meitä muistuttamaan, että maan päällä on paljon ihannampaa ja suloisempaa kuin siellä ylhäällä.“

„Minäkö siitä muistutan?“

„Teidän läheisyydessänne sen tuntee.“

„Hauskaa kuulla. Entä meidän pormestari, hukkuiko hän sinne pilviin?“

„Ei, herra varjele, hän on tuolla verannalla. Lagander, riihesi nurkka palaa.“

„Joko? Joko?“ kuului Laganderin ääni ulkoa. Ja ovessa tullessaan hän pyyhki otsaansa. „Kyllä on lämmin.“

„Tulkaa jäähdyttämään itseänne kuumalla kahvilla.“

Lagander nauroi ja noudatti kehoitusta.

„Ensinkö kuumalla kahvilla, sitten volantin heitolla?“

„Aivan niin.“

„Rouva Karell“, alkoi Nymark, „koska tässä puhuttiin kirjallisuudesta, tahtoisin vielä tietää, mitä te pidätte Zolasta?“

„En mitään, sillä minä en tunne häntä.“

„Kuinka? Ettekö tunne? Onko se käsitettävä niin, ett’ette tahdo häntä tuntea?“

„Siihen vastaan vasta sitten, kun näen, minkälainen hän on.“

„Sallitteko minun tuoda teille muutamia hänen teokistaan?“

„Mielelläni. Mutta jos hän on semmoinen, joksi häntä mainitaan, niin saattaa tapahtua, etten juuri pitkältä lue.“

„Ette malta olla lukematta, jahka ne vaan ovat pöydällänne. Niitä täytyy ihailia, sillä niissä on luontoa alusta

loppuun. Ja täydellisyydessään se tuodaan esiin, kaikki luonnon ilmestysmuodot rinnan, yhtä oikeutettuina, yhtä vapaina, yhtä arvollisina. Ei mitään peitetä, eikä mitään salata.“

John hymyili.

„Mutta mitä sanoo John?“ kysyi Lagander. „Entä kun hän ei annakaan rouvansa lukea Zolata.“

„Ruvetkoon vaan estelemään, silloin olen varma, että rouva Karell lukee jokainoan kirjan, jonka tuon. Kielletty hedelmä on aina viettelevintä.“

„Minäpä en estelekään“, hymyili John.

„Siinä teet viisaasti omalta kannaltasi.“

„Ei, minä päinvastoin kunnioitan Zolata. Häntä täytyy vaan osata lukea. Nähdä vähän muutakin, eikä ainoastaan sitä, jonka äsken toit esille,“

„Kuinka, herran nimessä? Ethän toki aikonekaan tehdä hänestä siveellisyyden apostolia?“

„Sinne se hiukan kallistuu.“

„Siunaa ja varjele! Eikö nyt enää Zolakaan ole rauhoitettu. Jo minä joudun epätoivoon. Rouva Karell, lähdetään heittämään volantia!“

„Samaa ajattelin juuri sanoa. Herra Lagander.“

„Olen valmis.“

„Entä John?“

„Minä katselen mieluummin verannalta ja luen sanomalehtiä.“

He menivät kolmen ja alkoivat heiton. Alma oli omaksi ihmeekseen siinä kohta koko sielullaan kiinni. Kun hän heitti ylös renkaan, taikka kurottui ottamaan sitä kepillään vastaan, olivat hänen liikkeensä niin sulavan pehmeät ja miellyttävät, että molemmat herrat niitä ehdottomasti seurasiivat. Vaalea, pumpulinen puku istui tarkasti ruumiin mukaan vyötäisiltä aina ylös kaulaan ja vartalon komeat piirteet esiintyivät vapaammin ja selvemmin ruumiin eriävissä ase-

missa. Aina väliin ja varsinkin kun hän juoksi, näkyivät hänen pienet sievät jalkansa kahisevien helmojen alta.

„Sieluni kautta, hän on viehättävin nainen maan päällä“, kuiskasi Nymark Laganderille.

„Elä vaan rakastu toisen omaan.“

„Minä hänet ryöstän Karellilta.“

„Nono.“

„Sen, perhana olle, teen. Ja Karell sen ansaitsee. Hän on jähmettynyt varmassa rauhassaan. Ei osaa edes nauttia omaisuudestaan.“

„Mistä sen tiedät?“

„Ooh, näkeehän sen. Yhtä välinpitämätön ja kyllästynyt kuin muutkin aviomiehet.“

„Mutta mitä sanoo rouva Karell itse? Jokohan todella pääsisit hänen suosioonsa?“

„Tyhmänäpä sinä minua pidätkin, kun sitä epäilet.“

„Hurja!“

„Hän on liian kaunis ja liian hyvä kuihtumaan pois avioelämän yksitoikkoisuudessa.“

„Herra Nymark, ottakaa vastaan!“ huusi Alma, haettuaan tällä välin renkaan, joka oli lentänyt etäälle hänen ylitsensä.

Nymark kohotti keppiään.

John istui kaiken aikaa verannalla, poltteli papyrossia ja luki sanomalehtiä. Mutta viimein hän laski ne kaikki syrjään, puhalteli pitkiä savuja ja vaipui mietteihinsä. Silmät kääntyivät tuon tuostakin volantin heittäjiin, mutta ajatukset nähtävästi olivat muualla. Vasta sitten kun peli oli loppunut ja Alma ynnä vieraat jälleen tulivat ylös verannalle, tarttui hänkin heidän seuraansa.

„Tarkenette nyt varmaankin“, hymyili hän.

„Kyllä“, sanoi Alma, heittäytyessään penkille, lämpimänä ja väsyneenä. „Tulkaa vaan tänne ja puhukaa ääneen“, lisäsi hän ilostuneena Maijaliisalle, joka iski silmää ja vilkutti sormeaa etehisestä. „Emme salaa mitään herroilta.“

Maijaliisa purskui nyrkkiinsä ja lensi punaiseksi. Tuli sitten kumminkin suu supussa ja katsomatta oikeaan tai vasempaan suoraan Alman luokse ja sipatti hänelle jotain korvaan.

„Päivällinen on valmis, hyvät herrat“, sanoi Alma ja nousi ylös.

Nymark tarjosi hänelle käsivartensa ja niin tulivat he nytkin istumaan rinnan pöydässä, joka sattumus antoi Nymark'ille tilaisuutta pitkin aikaa osoittamaan Almalle huomaavaista kohteliaisuutta, samalla kun hän likempää sai katsella hänen hiviönsä puhdasta mehevyyttä sekä muotojen pehmeyttä ja pyöreyttä. Eikä hän tahtonut joka kerran voida pitää ajatuksiaan koossa toisten keskustelua seuratakseen.

Valtiopäivämies-vaalista John ja Lagander puhuivat. Useimmissa kaupungeissa olivat ruotsimieliset päässeet voitolle, vaikka olikin rajoitettu äänivalta. Lagander pauhasi ruotsimielisiä vastaan ja pani heidät pataluhaksi. Mutta John häntä hillitsi.

„Meissä on syy“, hän sanoi, „meissä kansallismielisissä. Meissä ei ole tarmoa eikä jäntevyyttä. Ruotsimieliset pitävät puoliaan, se on luonnollista. Mutta voitolle he eivät pääsisi jos olisimme vähän valppaampia.“

„Kukas voi kilvoitella heidän kanssaan. Heillä on varallisuus ja heillä on kaikki korkeammat virat hallussaan. Kelpaa silloin rehennellä.“

„Mutta meillä kuitenkin on väki ja voima, sillä meillä on kansaa takanamme.“

„Kansa ei vielä ole herännyt oikeuksiaan valvomaan.“

„Se herää minkä ennättää. Roomaa ei rakennettu yhdessä päivässä.“

„Niin, aikansa vaatii itsekukin asia. Tuosta, rouva Karell, juotuu mieleeni keskustelumme viime kerralta.“

„Ajatelkaa, että minäkin olen sitä muistellut usein ja erittäinkin juuri näinä päivinä“, hymyili Alma.

„Oikeinko todella?“

Hän katsoi tutkistellen Almaa silmiin ja ymmärsi, että he molemmat tarkoittivat samaa, nimittäin sitä, mitä olivat puhelleet rakkaudesta miehen ja naisen välillä.

„Ehkä jo myönnätte minun olleen hiukan oikeassa?“

„En vielä.“

„Roomaa ei päivässä rakennettu, eikä vanhoja, juurtuneita tapoja kesken hävitetä“, hymyili Nymark.

„Aa“, huudahti Lagander, „minä jo tiedän, mistä puhutte.“

Alma hieman punastui. Mieheensä kuullen hän ei millään ehdolla olisi tahtonut sitä keskustelua uudistaa.

Nymark sen huomasi ja tuli hänelle avuksi.

„Niin, siitä tietysti, ettei rouva Karell tahdo ottaa osaa seuraelämäänsä kotinsa ulkopuolella.“

Heidän silmänsä kohtasivat taaskin toisiaan, ja katset vahvistivat pienen salaisen liiton.

„Karell, puolusta meitä“, lausui Lagander, „sano rouvallesi, että hänen tosiaankin täytyy muuttaa mieltä siinä suhteessa.“

„Eläköön vapaus“, sanoi Karell.

„Hyvä!“ huudahti Nymark, „tuosta sanasta minä otan kiinni. Sinun puoleltasi ei siis tule mitään estettä, jos vaan rouvasi suostuu?“

„Tietysti, ei.“

„Etkä myöskään pahene, jos teen, minkä voin, saadakseni häntä taipumaan?“

„Taivas varjelkoon“, hymyili Karell. „Annan sinulle täyden vallan.“

„Kuuletteko, rouva Karell?“

„Kyllä.“

Alma kumartui talrikkinsa ylitse. Eihän John siitä välitä, ajatteli hän. Tuskin hän olisi millänsäkään, jos vaikka rakastuisin johonkuhun toiseen.

Nymark ihaili hänen hieneitä niskahiuksiaan, jotka kähertyivät alas valkoiselle hiviölle.

„Mitä luulette, rouva Karell? Onnistunkohan minä?“

„Sopii koettaa.“

„Te hymyilette. Se antaa toivoa. Ooh, te ette henno meitä vastustella.“

„Mutta mitä varten, minä vieläkin kysyn? Eihän minusta kumminkaan ole kenellekään iloa.“

„Jättäkää se asia muiden päätettäväksi“, sanoi Lagander.

He nousivat pöydästä. Nymark ja Alma menivät ulos verannalle.

„Eikö teistä ole iloa kenellekään?“ kysyi Nymark hiljaa, kumartuen sivulle Almaan päin, joka nojautui hänen käsivarteensa.

„Sanokaa ennemmin, ettei teillä ole iloa kenestäkään. Te kun ette kenestäkään välitä.“

Alma naurahti ja otti käsityönsä. He jäivät kahden verannalle, sillä John ja Lagander menivät alas lehtimajaan.

„Sallikaa minun pidellä vyyhteä“, sanoi Nymark, kun Alma kerimistä varten kietaisi sen käsivartensa ympäri.

Hän veti esille pienen laivatuolin ja asettui istumaan Alman eteen, niin likelle, että oli melkein helmoissa kiinni. Joka kerran kuin vähäinen sotkos ilmestyi vyyhteen, kallistui hän vieläkin lähemmäksi, mutta pieninkin liike osoitti aina vaarallisen nöyrää ihailemista.

„Tämä muistuttaa ritari-aikaa“, hän sanoi, „jolloin meillä miehillä oli tapana istua näin sydämemme hallitsijattaren jalkain juuressa.“

„Nyt ei nainen enää hallitse teidän sydämiänne, sen vuoksi olette tuon tavan heittäneet.“

„Ei sen vuoksi. Naisten tahdosta se on tapahtunut. Tänlaista onnea saamme enää vaan sattumalta. Nytkin täytyy minun kohta siirtyä pois, niinpian kuin vyyhti on lopussa.“

„Luonnollisesti“, nauroi Alma, „koska minä en ole teidän sydämenne hallitsija.“

„Kuinka voitte sen tietää?“

„Noo —.“ Alma punastui ja aikoi ensin käydä totiseksi, mutta pian hän hymyili taaskin. „Tuo ritariajan asema näkyy tuovan mukanaan muutkin ritariajan tavat.“

„Nimittäin?“

„Galanterian.“

„Galanteria on ainoa muoto, jossa luonnollinen tunne voi ilmaantua meidän aikana.“

John ja Lagander loikoilivat nurmikolla puiden suojassa. Lagander luki jotain kirjaa, taikka oikeastaan hän sitä vaan selaili. John sattui luomaan silmänsä verannalle. Pieni, tuskin huomattava kurttu ilmestyi hänelle kulmien väliin; hän väistyi kauvemmaksi ja kääntyi toisaalle. Itikat eivät antaneet heille rauhaa. John lämähytti käsillään muutamia kuoliaaksi, mutta siihenkin hän väsyi, kun niitä tuli yhä uusia. Ja saadakseen rauhaa, hän levitti suuren Dagbladin kasvoilleen.

Illemmällä, kun vieraat läksivät, jäi Alma istumaan veneesen rannalle. Hän katseli ensin heidän hiljalleen etenevää purjevenettä ja huiskutteli nenäliinaansa vastaukseksi, kun he hänelle lakkiaan heiluttelivat.

Eilinen suru oli melkein hälvennyt tällä hetkellä, tai oikeammin, hän ei sitä muistellut, sillä ajatukset liikkui muualla. Ne olivat epäselviä, häilyviä ajatuksia, jotka kulkiivat ristiin, rastiin hänen aivoissaan.

Hän oli luvannut Nymarkille monta asiaa. Muun muassa, että hän usein saisi käydä häntä tervehtimässä, jahka he kaupunkiin muuttaisivat. „Joskus“ oli Nymark sanonut, mutta hän tiesi vallan hyvin, että se merkitsi „usein.“

Sitten hän vielä noin puoli leikillä oli luvannut käydä kaikissa julkisissa tilaisuuksissa, jotka Syyskuun ajalla satuisivat, joko ne sitten olivat iltahuvia, konsertiä, tai muita

semmoisia. Ja tämän johdosta hän itsekseen päätti heti kaupunkiin tultua hankkia itselleen muutamia uusia pukuja. Sievästi hän antaisi ne laittaa, uusimpien muotilehtien mukaan, ja värit hän myöskin aikoi valita semmoiset, että ne hänen hiviölleen sopisivat. Sillä ei hän tahtonut mitättömänä esiintyä eikä huonossa asussa, jos hän kerran seuroihin meni.

Ja miksei hän menisi, nuori kun vielä oli ja elämänhaluinen. Auttoiko hänen surra sitä, ettei avioliitto vastannut hänen toiveitaan, että John oli käynyt kylmäksi ja välinpitämättömäksi? Ehkäpä juuri senvuoksi, että hän näin koko silullaan oli antaantunut hänelle. Yksinomaan hänelle. . . .

Nymark oli ehkä oikeassa, ainakin osaksi. . . .

Alman mielessä uudistui nyt hänen puheensa, käytöksensä, katseensa, keskeytetyt huokaukset ja kuiskutukset. Hän puoleksi aavistamalla tunsu valtansa, ja se antoi hänelle kummallisen itsetiedotonta varmuutta ja tyytyväisyyttä. Mielihyvällä hän sen ohessa muisteli Nymarkin hienoja kasvon piirteitään, hänen sorjaa vartaloaan ja hänen hehkuvia silmäyksiään, — silmäyksiä, jommoisia ei John hänelle enää pitkään aikaan. . . .

Omatunto hiukan soimasi, että hän niitä muisteli ilman vierovaa tai moittivaa tunnetta. Mutta sen äänen hän pian tukahdutti. Oliko hänen syynsä, jos Nymark häneen rakastuisi? Ja mitä pahaa siinä oikeastaan oli? Vastarakkautta hän ei alunalkaen toivonutkaan. Tarpeellisten rajojen sisässä hänen tunteensa kumminkin pysyisivät, sillä Almalla oli vahva turva rakkaudessaan John'iin. . . .

Eikä häntä mikään estänyt olemasta Nymarkille ystävällinen taikka hänen kanssaan seurustelemasta ylimalkaan. Hauskempi hän oli kuin muut ja iloisempi; hiukan kevytmielinen tosin, mutta mitäs siitä! Seuraelämässä se omituisuus ei haitannut. . . .

Hänellä oli kumminkin yksi hyvä puoli: hän oli vähimmästäkin suosion osoituksesta ihastunut ja kiitollinen. Hiivenen verran jos hän saisi vastarakkautta, hän varmaan olisi aivan onnen kukkuloilla. Toista kuin John! . . .

Miina tuli pyytämään häntä sisään, Helmi itki, eikä hän saanut häntä viihtymään.

„Ajattelin, että jos se nukkuisi paremmin viereen“, hän sanoi.

Alma läksi ylös, avasi lenkinsä napit ylhäältä ja laskeutui vuoteelle.

„Eikö rouva riisu samalla“, kysyi Miina „johan nyt on myöhä.“

„En minä vielä; tuohan Helmi tänne.“

Helmi herkesi kohta huutamasta, kun pääsi äidin rintaan, johon tarttui hapeasti kiinni sekä suullaan että molemmilla käsillään. Kun hän oli nälkänsä sammuttanut, jäi hän siihen tyytyväisenä mojottamaan, katseli äitiin ylös, ja hymyili. Mutta äiti ei hymyillyt hänelle vastaan, eikä kääntänyt silmiään häneen.

Helmi heitti hetkeksi rinnan irti, katsoi paremmin äitiin ja sanoi „gää“, herättääkseen hänen huomiotaan.

„Nuku nyt pois“, sanoi Alma hiukan kärsimättömästi ja asetti uudelleen rinnan Helmin suuhun.

Kun Helmi ei saanut puhetoveria, tyytyi hän hiljaa äidin lämpimässä jatkamaan imemisen suloista nautintoa, ja siihenpä hän sitten viimein nukahtikin.

Alma nousi varovasti hänen vierestään, pani lenkinsä jälleen nappiin ja läksi ulos verannalle. Siellä oli hiljaista, hämärätä. John'in kamarista loisti tuli alaslasketun uutimen takaa.

Hän istui samalle kohdalle, jossa päivälläkin oli istunut, silloin kun Nymark hänen vyyhteään piteli. Selkälautaa vasten hän nojautui, pani kädet ristiin helmoille ja suoristi jalkansa.

Niin hän oli vaipunut unelmiin, ettei huomannut kun tuli Johnin ikkunasta katosi eikä kuullut mitään ennenkuin hän seisoj rinnalla ja puhutteli häntä.

„Täälläkö sinä vielä istut?“

Alma säpsähti ja loi häneen aran katseen.

John hymyili. Viimeinenkin mielenpahennus eilisestä katosi hänestä lopullisesti, jos sitä ylipäätään enää olikaan jäljellä.

Alma oli niin viehättävä tuossa puolimakaavassa asemassa. Illan hämärässä kasvot näyttivät tavallista kalpeamilta, mutta samalla myöskin liikuttavan suloisilta.

„Tule pois, muru“, kuiskasi John, ottaen häntä kädestä.

Alma seurasi häntä tottelevaisesti sisään.

Vaikk'eivät he mitään puhuneet eivätkä mitään selvitelleet, tapahtui heidän välillään kuitenkin täydellinen sovinto sinä iltana.

V.

Sen jälkeen oli Alma muutamia päiviä rauhallisemmalla mielellä. Muutto antoi paljon puuhaa ja sitten oli taas koti kaupungissa saatava kuntoon. Ei siinä joutunut turhia ajattelemaan, kun väsyksiin asti sai tehdä työtä.

John niinkuin kaikki muutkin miehet kammosi noita suursiivouksen aikoja kodissa. Silloin hän tavallisesti aina pakeni pois ja samoin teki hän nyt. Alma näki sen tällä kertaa mielellään.

„Mene vaan“, hän sanoi, „että saamme täällä oikein rauhassa järjestellä.“

John varoitti heitä koskettamasta hänen papereihinsa, ja läksi.

Salin lattiaa ei vielä oltu pesty. Senvuoksi Alma keräsi siihen kaikki ruukku-kasvit ympärilleen, pärskytti huuliensa välistä vettä niiden ylitse, pyyhki ruukut puhtaiksi, karsi kuivettuneet lehdet pois ja tasoitti mullan päältäpäin.

Hänellä oli vaan punaruutukkainen aamupuku päällään ja hiuksetkin olivat puuhatessa valuneet alas.

Silloin sattui Nymark tulemaan juuri pahimmoilleen.

Almaa hiukan harmitti, mutta hän vaati häntä kuminkin miehensä huoneesen, joka oli jo puhdistettu.

Ei, hän ei tahtonut häiritä.

„Mutta enkö saa katsella teitä tässä. Kukkien keskeen te sovitte niin hyvin, te kun itsekin kuulutte niihin.“

Alma rypisti otsaansa. Nyt tuo puhe häntä ei ollenkaan miellyttänyt; se tuntui joutavalta ja tyhjänpäiväiseltä.

„Teidän nähden en jatka tätä työtä“, hän sanoi ja katsoi vakaasti Nymarkiin, joka seisoi kynnyksellä ja nojautui ovenpieleeseen.

„Sitten kai pakoitatte minun lähtemään pois.“

Alma ei siihen virkkanut juuri mitään, sillä sydämessään hän sitä tosiaankin toivoi. Nymark sanoi jäähyväiset ja läksi.

Sen jälkeen ei Alma enää samalla innolla jatkanut kukkain hoitoa. Vähän väliä muistui Nymark hänelle mieleen, ja hän pysähtyi ajattelemaan oliko hän ehkä loukkaantunut ja tulisiko hän enää heillä ollenkaan käymään.

„Yhdentekevä“, hän sanoi itselleen, „parempi onkin niin.“

Hänen omatuntonsa oli erinomaisen rauhallinen ja hän vakaantui päätökseen ettei toimittaisikaan itselleen uusia pukuja, niinkuin oli aikonut, eikä menisi muihinkaan seuroihin.

Seuraavat päivät hän sitä vaan ajatteli. Mutta joka kerran kun etehisen kello soi, säpsähti hän ja luuli Nymarkin tulevan. Kun ei se sitten ollutkaan hän, tunsu hän itsensä ikäänkuin pettyneeksi ja kävi pahalle tuulelle, vaikkei hän suinkaan aavistanut sitä miksikään syyksi.

Eikähän se aivan ainoa syy ollutkaan. Muuta tuli siihen lisäksi. Muuta, joka ei oikeastaan ollut juuri mitään.

Koti oli taas täydessä kunnossa, joka paikka puhdistettu ja siistitty; nyt heidän olisi pitänyt nauttia siitä. Alma istuikin ensin käsityönsä ääreen jotenkin tyytyväisenä ja katsoi mielihyvällä vähän väliä ympärilleen. Kaikki oli hauskan-näköistä ja sievää, mihin silmät vaan sattuivat. Hän varoitti Arvia ja Ellaa, etteivät roskaisi mitään kohtaa, ja että pyyhkisivät jalkansa tarkkaan, ennenkuin tulivat sisään.

Mutta hän olisi tahtonut, että joku muukin olisi nähnyt ja ihailut huoneiden hauskuutta hänen kanssaan. Senvuoksi hän odotti ja toivoi vieraita; vaan niitä ei tullut. Eikä malтта-

nut John nyt enemmän kuin muulloinkaan oleskella perheen puolella. Joko hänellä oli toimia ulkona, taikka hän istui kamarissaan, pöytänsä ääressä ja kirjoitteli. Niin alkoi Almasta vähitellen tuntua, että kaikki heidän suuret vaivansa kuitenkin olivat menneet jotenkin turhaan, kun niitä ei seurannut vastaavaa iloa.

Eräänä päivänä hän päätti lähteä visiitille rouva Leisténin luokse. Ei siltä, että häntä juuri halutti; sillä rouva Leistén oli niitä, jotka puhuivat vaan piioista, taikka oikeammin niiden mahdollisista ja mahdottomista vioista. Mikään muu aine maailmassa häntä ei huvittanut. Mutta yksitoikkoisuus oli niin painava, että täytyi jotain vaihtelua saada. Ja paremman puutteessa meni sitten kuulemaan, vaikkapa piikain panettelemista.

Hän oli lähtemäisillään. Seisoi juuri etehisessä ja solmieli hattunsa nauhoja kiinni, kun ovi aukeni ja Nymark astui sisään.

„Taaskin minä tulen pahaan aikaan. Mikä kova onni minua vainonnee?“ sanoi Nymark, nähdessään Alman aikeita.

„Ei ollenkaan pahaan aikaan. Päinvastoin! Tervetullut.“ Alma tarjosi hänelle iloisesti kättään.

„Mutta olettehan juuri lähtemäisillänne ulos.“

„Minäpä tuhatta vertaa mieluummin jään kotiin nyt.“

Ja Alma kertoi, kuinka hänellä oli ollut kauheasti ikävä ja kuinka hän oli aikonut lähteä juoruamaan piioista, päästäkseen tuosta kuolettavasta tyhjyydestä.

He nauroivat sille molemmat sydämen pohjasta saliin astuessaan.

„Eikö totta“, sanoi Nymark, „koko maailmassa ei ole mikään niin tukehduttavaa kuin ikävyys. Ja se tulee vaan siitä, että me ihmiset olemme luodut elämään. Ikävyys on elämän puutetta.“

„Aivan niin, täydellisesti elämän puutetta. Mutta sano-kaa, mikä siitä pelastaisi? Tiedättekö mitään neuvoa?“

„Tehdään liitto! Yksin ei kukaan sitä vihollista voita, mutta jos kahden rupeamme sotimaan, niin varmaan sen karkoitamme.“

„Topp! Me teemme liiton. Ja teidät valitsemme päälliköksi. Milloin alotamme taistelun?“

„Tänä iltana.“

„Ja millä tavalla?“

„Lähdemme palokunnan juhlaan. Tulinkin oikeastaan muistuttamaan teitä lupauksestanne.“

„Ah, te olette siis pitäneet sen mielessänne.“

„En ole sitä hetkeksikään unhottanut.“ Niitä sanoja seurasi katse, joka sai Alman punastumaan; mutta hän kii-ruhti sekoittamaan sitä pois.

„Niin, tietysti siinä pysyn, minkä kerran olen päättänyt.“

Hän ei tällä hetkellä enää ollenkaan muistanut myöhempiä päätöksiään.

„Todella? Ja minä kun jo pelkäsin teidän katuneen.“

Alma naurahteli ja oli hiukan hämillään. Mutta hän pääsi mitään vastaamasta, sillä John tuli samassa kotiin.

„Tuletko palokunnan juhlaan tänä iltana John?“ kysyi Alma.

„En voi!“ vastasi John, istuen nojatuoliin häntä lähelle, „minulla on valtuuskunnan kokous.“

„Olisiko tuo niin vaarallista, jos kerran jäisit sieltä pois?“

„Tänään on tärkeitä asioita esillä. Ja totta puhuen, ei minua juuri haluta koko juhlaan.“

„Siinäpä se on.“

Alma katsoi alakuloisesti Nymarkiin.

„Tulkaa te kumminkin.“

„Niin, voithan sinä siltä mennä jos mielesi tekee.“

„Jotain virkistystä minäkin kaipaan. Ei kukaan ihminen ijankaikkisesti jaksa vaan ruokaa laittaa ja lapsia hoitaa.“

Alma katsoi alas ja kiskoili hermostuneena pöytäliinan nurkkaa, jonka hän oli sattunut saamaan käsiinsä.

„Sinua ei kukaan estä noudattamaan omaa tahtoasi siinä kohden,“ vastasi John vakavasti.

Hän nousi ja läksi omaan kamariinsa, ennenkuin Alma ennätti mitään sanoa.

„Ei kukaan estä!“ Alma taisteli kyynelten kanssa. „Tiedänhän sen. Mutta sitä kuitenkin pidetään pahana.“

„Ken pitää? Te itse.“

„En minä, mutta John ja kaikki ihmiset.“

„Turhaa luuloa, rouva Karell. Ja vaikkapa pitäisivätkin, tarvitseeko teidän siitä välittää. Eihän semmoinen ole muuta kuin ahdasmielisyyttä.“

Almalle kuitenkin vedet väkisin tunkivat silmiin. Hiukan hämillään painoi hän nenäliinaa kasvoilleen.

„Kuinka lapsellinen minä olen.“

„Tosiaankin! Milloinka te irtautte noista vanhoista katsantotavoista sen verran, että uskallatte hengittää vapaata, raitista ilmaa.“

„Silloin kai rupeisin pyrkimään valtuuskuntaan ja valtiopäiville, niinkuin muutkin reippaat naiset meidän aikanamme.“

„Ei, herra varjele, jättäkää ne alat vanhain ja rumain huostaan. Teille elämä tarjoo ihanampaa onnea.“

Nymark tarttui hattuunsa.

„Saanko tulla teitä noutamaan illalla, kosk'ei John lähde mukaan?“

„Tahdotteko tehdä niin hyvin?“

„Suurimmalla ilolla. Siis, näkemään asti, rouva Karell.“

„Näkemään asti!“

He kättelivät toisiaan ja ovi sulkeutui Nymarkin jälkeen.

„Hän on ystävällinen ja hauska“, ajatteli Alma yksin jäätyään, „ei kumma, että hänen seurassaan viihtyy.“

Illalla, kun Alma laittoi itseään juhlaan, tuli Arvi kartan ja maantieteen kanssa hänen luokseen.

„En minä löydä, mamma, mitään tästä kartasta. Ja meillä on niin vaikeata. Kaikki keski-Europan vuoret.“

„Oih, mene pyytämään, että pappa neuvoo.“

„Pappa ei ole kotona.“

„Koeta sitten hakea itse. Mamma ei jouda.“

„Kun minä en löydä.“

Arvi sen tiuskasi ja rupesi sitten itkemään.

„Noinko sinä mammalle ärjyt. Nyt en missään tapauksessa sinua auta. Kehtaat vielä itkeä. Mene heti pois. Mamma ei tahdo nähdäkään semmoista poikaa.“

Alma hajoitti nenäliinansa ja kostutti sen hajuvedellä. Nymark odotti häntä salissa.

„Kuinka mainion kaunis tuo havannaväri on“, sanoi hän kun Alma astui sisään.

„Ihanko todella?“ kysyi Alma hymyillen.

„Ja muutenkin se on erinomaisen sievästi tehty.“

„Mahdatte olla tuntija?“

„Osaan ainakin sanoa, mikä on kaunista, mikä ei.“

„Sitten varmaan annatte minulle hyviä neuvoja, kun ostan itselleni uusia.“

„Mielelläni. Mutta luotatteko myöskin minuun?“

„Ehdottomasti! varsinkin kun pelkään joutuneeni vähän takapajulle tuommoisessa.“

„Silloin laitan teidät niin komeaksi, ettei yksikään nainen maailmassa teille vertoja vedä.“

„Vähempään toki tyydyn“, sanoi Alma nauraen ja heitti kiitollisen katseen Nymarkiin, joka oli auttanut sadennuttua hänen päälleen.

Juhlan ohjelmaan kuului seuranäytelmä. He tulivat parhaiksi, kun kolmas kerta soitettiin ja esirippu nousi ylös. Näytettiin „Ensi lempi.“

„Aika koketti, tuo pikkuinen neiti“, kuiskasi Nymark hiljaa Almalle.

„Mikä hänen nimensä on?“

„Wahlberg, luulemma. Kaikkien lyseolaisten yhteinen lemmikki.“

„Kaikkien yhteinen?“

„Sillä ijällä enimmiten rakastutaan yhteen ja samaan. Myöhemmällä vasta valitsee kukin omansa.“

„Onko tuo paroni joku lyseolainen?“

„Luultavasti.“

„Mutta ei neiti Wahlberg minusta niinkään hullusti näytttele.“

„Hän koettaa matkia Iida Aalbergia. Aivan silminnähtävästi. Jokainoassa liikkeessä. Ei, mutta tuo on oikein koomillista.“

✓ „Te olette kova kriitikeri. Seuranäytelmässä ei saa vaatia liian paljon.“

„En vaadi ollenkaan mitään. Minä vaan nautin.“

„Nautitte siitä, että saatte nauraa ja pilkata.“

Esirippu laskettiin alas. Aploodit kaikuivat; Nymark löi hartaasti käsiään ja huusi: „hyvä, hyvä!“

„Teeskentelijä,“ sanoi Alma ja katsoi häneen.

„Hän luulee olevansa suuri taiteilija. Suokaamme hänelle se ilo.“

„Kuinka voitte olla noin paha?“

„Minäkö paha? Jahka hän ilmestyy salonkiin, menen kohta häntä kiittämään ja sanon, että hän näytteli paremmin kuin Iida Aalberg. Saatte nähdä että hän siitä ihastuu.“

„Ja sen teette hyvällä omallatunnolla?“

„Hän on vaan seitsentoista-vuotias, rouva Karell. Lasten kanssa saanee toki hiukan leikkiä laskea.“

„Vähääkään huolimatta siitä, mitä se heihin vaikuttaa?“

„Armoa, rouva Karell! Elkkää saarnatko moraalia; se kumminkin menee vallan turhaan, sillä minä olen siihen haluton oppilas.“

„Ettekö epäile ollenkaan sitä tunnustaa?“

„Kun tiedän, että annatte sen anteeksi, monien hyvien puolieni tähden. Eikö totta?“

✓ „Teille täytyy väkisenkin nauraa.“

„Ja olla ystävällinen niinkuin ennenkin. Saanko luvan?“
Hän tarjosi käsivartensa.

„Mihinkä?“ kysyi Alma.

„Jos suvaitsette, menemme tuonne sivuhuoneeseen juomaan teetä.“

Nymark seurasi Almaa koko illan. Esitteli hänelle uusia tuttuja, tanssi vaan vähäisen ja melkein yksinomaan hänen kanssaan, eikä heittänyt häntä hetkeksikään silmistään.

Toisen franseesin jälkeen oli kolme, neljä herraa peräkkäin pyytäneet Almaa valssiin ja viides oli taas odottamassa, kun hän hengästyneenä vajosi alas tuoliinsa.

„Elkää tanssiko enää“, kuiskasi Nymark, kumartuen tuolinlaidan ylitse.

„Minkätähden ei?“ kysyi Alma.

Hän leyhytteli viuhkaa ja loi säihkyvät silmänsä ylös Nymarkiin.

„Terveytenne ei sitä siedä.“

„Mutta se on niin hauskaa. En malta vielä lopettaa.“

Hän oli jo lattialla uudelleen menemässä viimeisiä sanoja lausueessaan.

Pariin kertaan he olivat kiertäneet salin, kun Alma raskaasti painui kavalierinsa käsivarrelle.

„Minä pyörryn“, kuului hänen huuliltaan.

Nymark tarttui häneen kiinni ja vei häntä puoleksi kantaen sivuhuoneesen sohvalle. Tainnuksissaankin Alma tiesi ken se oli, joka häntä hoiti. Här turvautui kiitollisena Nymarkiin. Oli juuri kuin hän nyt olisi löytänyt itselleen uuden ystävän ja toverin

„Jo menee ohitse“, sanoi hän hiljaa, vaikk’ei vielä jaksanut avata silmiään.

„Miksikä ette totellut minua?“ nuhteli Nymark.

„Elkää toruko, minä olen taas terve.“

„Mutta tanssia ette saa enää askeltakaan.“

„Täytyy olla kuuliainen.“

Alma jaksoi kumminkin nousta istumaan, hän nojautui taaksepäin sohvan karmiin.

„Kuinka kalpea te vielä olette.“

„Tämä tuli kaiketi siitä, etten ole tanssinut niin pitkään aikaan“, hymyili Alma. „Ennen kyllä kestin aamuun saakka yhtä mittaa.“

Nymark toi hänelle viiniä ja juotuaan pari lasia, virkistyi Alma täydellisesti.

Hänen teki mielensä mennä jatkamaan, mutta Nymark häntä esti.

„Jos tulette kipeäksi tämän illan jälkeen, ei John enää toista kertaa teitä laske“, hän sanoi.

Ja niin he jäivät lopuksi iltaa siihen istumaan. Söivät illallista, puhelivat iloisesti ja nauroivat.

Tuttavia naisia tuli Almaa katsomaan. Hän koetti parastaan, osoittaakseen kiitollisuutta heidän ystävällisyydestään, mutta sydämessään hän toivoi, että pian menisivät, ja jättäisivät heidät rauhaan. Sillä heillä oli niin hauskaa kahdenkesken. Puhuivat paljon vapaammin kaikenmoista semmoista, jota eivät muiden kuullen olisi puhelleet, vaikkei se mitään salaista ollut, eikä muuten vaarallista ollenkaan.

Toisena aamuna oli Alma niin väsynyt, että töintuskin jaksoi nousta ylös kello kymmeneen, jolloin John tuli kotiin aamiaiselle.

„Helmi kovin kaipasi sinua yöllä“, sanoi John.

„Kaivatkoon“, vastasi Alma. Hän oli pitkällään kamarinsa sohvalla eikä välittänyt tulla ruualle.

„Minun täytyy hänet vieroittaa, hän vie minulta kaikki voimat. On niin suuri ja lihava eikä tahdo syödä mitään muuta niinkauvan kun saa rintaa.“

„Helmi rukka, kuuletko minkä tuomion mamma sinulle antaa“, puhui Miina, joka viereisessä lastenhuoneessa oli kuullut Alman sanat.

„Lähtäänkö kysymään, että onko se ihan totta.“

„Elkää tuoko, vastikäänhän se oli minulla“ sanoi Alma tuskaisesti, „antakaa minun nyt olla rauhassa edes siunaama hetki, kun näette kuinka heikko ja voimaton tänä päivänä olen.“

Miina kääntyi takaisin, mutta Helmi, joka iloisesti oli hyppinyt ja jokeltanut hänen käsivarrellaan äitiä nähdessään, rupesi itkemään. Miina painoi oven kiinni ja vei Helmin ikkunan luokse. Hän hyssytteli ja koputti ruutua.

„Katopa tuonne, katopa tuonne, ai, ai, humma juoksee, herra iihme!“

Helmi jäi sitä kummaa katsomaan ja unohti surunsa.

„Minua on tänään käsketty päivällisille Laganderiin“, puhui John ruokasalista, „sinne tulee muiden muassa kaksi valtiopäivämiestä, Hyvärinen ja Pääkkönen.“

„Sitten olet poissa koko päivän“, vastasi Alma, jotain sanoakseen.

„Iltaan saakka; menen sinne suoraan tunnilta, kello kolme“, sanoi John ja tuli sisään.

„Kuinka sinun on? Oletko kipeä?“

Hän istui sohvan laidalle ja tarkasteli Alman kasvoja.

„En ole kipeä, muuten vaan heikko.“

„Ehkä tanssit liian paljon illalla“, arveli John hymyillen.

Alma ei virkkanut mitään. John nousi.

„Pitäisitkö huolta siitä, että Arvi lukee läksynsä huomioksi. Hän ei ole osannut mitään tänäpäivänä.“

„Kyllä.“

Alma ihmetteli, ettei hän nyt ollenkaan peljännyt ikävää, vaikka koko päiväksi jäi yksikseen. Ja se tuli vaan siitä, että hänellä eilen illalla oli hauska ja että muisto siitä vielä jäljestäkin päin häntä ilahdutti.

Hän melkein nautti olemisestaan siinä maatessaan, niin heikko kuin olikin.

Vastapäätä sohva oli suuri peili, jossa hän saattoi nähdä kuvansa. Sitä katsellessaan hän tuli vakuutetuksi,

ettei mikään vaatteus sopinut hänelle niin hyvin kuin tuo punaruutuinen aamupuku, varsinkin näin, kun helmet vapaasti pääsivät valumaan alas lattialle.

Nymark oli kerskaillut hyvästä kauneuden-aististaan. Alma olisi juuri halusta tahtonut tietää, mitä hän pitäisi hänestä tässä asemassa ja tässä puvussa.

Hiukset olivat kiharassa vielä eiliseltä. Hän huvikseen koetteli, millä tavalla ne parhaiten hänelle sopisivat, otsalle alas, vaiko ylöskammattuina, taikka niin, että vapaasti laskehtivat hiukan syrjään.

Sitten hän antoi avaran hihansa pudota niin, että paljas käsivarsi tuli näkyviin aina kyynäspään yläpuolelle asti. Ja tuon hohtavasti valkoisen käsivarren hän asetti päänsä alle, ihaili peilistä sen pehmeätä pyöreyttä ja sitä hyvää vaikutusta, jonka se teki tummien hiuksien pohjana.

Siinä samassa etehisen kelloa soitettiin. Miina jätti Helmin sylistään lattialle ja juoksi avaamaan ovea.

Hän tuli takaisin, kertoi maisteri Nymarkin olevan siellä, ja kysyvän kuinka rouva jaksaa ja saisiko hän tavata.

Alma punastui.

„Käskekää tänne“, hän sanoi nopeasti.

Häntä kummastutti, että hän niin hätääntyi ja että sydän alkoi lyödä. Ja kädet vapisivat. Mitä varten? Oliko hän aivan hupsu? -- Hän koetti hallita itseään ja näyttääntyä aivan levolliselta.

Vetäisi hihan alas ja nosti päänsä tyynyltä. Mukavaan, puolilepäävään asemaan hän kuitenkin jäi, heitettyään vielä pikaisen silmäyksen peiliin.

„Te olette sairas?“ kysyi Nymark tervehtien häntä kädestä.

„Ainoastaan väsynyt“, hymyili Alma ja osoitti tuolia. Nymark vetäisi sen lähemmäksi.

„Kenties tahtoisitte levätä?“

„Teidän seuranne virkistää, luulen, enemmän.“

„Sitten istun luonanne hyvällä omalla tunnolla.“

„Ettekä paheksi, vaikka olen näin vapaudessani?“

„Tuota ette todenperästä kysy. Se oli vaan pieni vero, jonka annoitte entisille katsantotavoille.“

„Entisille?“

„Niin sanoin; sillä tietämättänne, tahtomattanne niistä jo alatte irtautua.“

Alman täytyi se itsekin myöntää. Ei hänen maailmansa enää ollut sama kuin ennen. Hänen silmänsä oli ulottunut vähän kauvemmaksiksi, oivaltanut uusia näköaloja, jotka vetivät häntä puoleensa, viehättivät, vaikk'ei hän niitä vielä selvemmin eroittanut, ei tiennyt hyvääkö sieltä tuli vastaan vai pahaa, eikä huolinut tarkemmin juuri tutkiakaan. Vapaampaa se ainakin oli ja iloisempaa; uutuuden huumauksella se häntä valloitti.

Tunnit vierivät. He puhuivat vuoron totta, vuoron leikkiä; ja väliin oli taas leikki ja totuus niin sekaisin, ettei toista voinut toisesta eroittaa. Mutta yhä enemmän tuli Alma siihen päätökseen, ettei Nymarkin vertaista seurakumppania ollut.

Viimein katsoi Nymark säikähtyen kelloonsa.

„Puoli viisi! Ja minun kun piti mennä Laganderiin päivällisille.“

„Entäs nyt?“

„Se jäi kun jäi“, nauroi Nymark, „pahempi vaan, että olen viivytännyt teitä.“

„Minua ette ole mistään estänyt. Mutta itse menetitte hauskan seuran.“

„Nauttiessani toista, joka oli monta tuhatta vertaa haus Kempaa.“

„Korupuhetta taas. Ei, elkää menkö pois, koska kerran jätte päivällisiltä. Katsotaan mitä Maijaliisa meille tarjoisi.“

Ei se ollut huonompaa; lihalientä ja kaalidolmaa; vähän aikaa kun odottaisivat, hän sekoittaisi heille myöskin jälkiruoan.

Nymark ei niinmuodoin vielä lähtenyt, vaan viipyi aina seitsemään saakka. Silloinkaan ei Alma mielellään olisi laske-
nut häntä pois, sillä hän arveli, ettei John tulisi kotiin ennen-
kuin myöhällä. Ja tämän päivän kuluessa he olivat lähesty-
neet toisiaan enemmän kuin sitä ennen koko tuttavuutensa
aikana. He tulivat niin hyvin toimeen yhdessä; Alma oli
ihastunut; hän oli vihdoinkin tavannut sen, jota tietämättänsä
oli kaivannut, iloisen, vapaan toverin, joka mielellään hänen
kanssaan oleskeli ja jonka seurasta hän nautti niin, ettei
mitään muuta huvia voinut siihen verrata. Hän oli juuri
vastakohta Johnin vakavuudelle ja tyyneydelle. Sydämessään
arveli Alma, että vaikka John kyllä oli hänelle rakas, oli
Nymark sentään melkein mieluisempi. Omaatuntoaan hän
rauhotti sillä, ettei Johnkaan niin yksinomaan hänelle an-
taantunut. Ei unhottanut itseään milloinkaan pois hänen
tähtensä muusta seurasta, jos hänellä vaan muuten oli halu
tai aikomus mennä; ja sen oli kuitenkin Nymark tehnyt.

„Viipykää vielä!“ sanoi hän, kun Nymark tahtoi ottaa
jäähyväisiä.

„Ei, rouva Karell, kyllä minun jo täytyy mennä. Mutta
me tapaamme toisiamme pian.“

„Hyvin, hyvin pian!“ sanoi Alma, laskien kätensä Ny-
markin käteen.

Nymark loi häneen niin lämpimän katseen, että Alman
nousivat veret poskille.

„Hyvästi sitten!“ sanoi hän ja vetäisi äkkiä kätensä pois.

Nymarkin lähdettyä hän oikaisi itsensä taas sohvalle,
painoi kasvonsa tyyneyn ja ummisti silmänsä. Ei häntä
väsyttänyt eikä nukuttanut, ei hän ajatellut mitään, eikä
välittänyt mistään. Mutta sydän löi, poskia kuumotti ja
suloinen tunne täytti poven.

„Mamma“, kuiskasi Arvi hiljaa hänen vieressään, „onko
mamma valveilla?“

Alma kavahti samassa pystyyn.

„Arvi, oletko lukenut läksysi?“

„Olen. Jos mamma kuulustelisi.“

Alma otti kirjan käteensä. Historia se oli ja Arvi luki läksynsä ulkoa kuin vettä. Ei Alma voinut paljon seurata, vaikka hän kyllä koetti; sillä hänen mielensä oli hajallaan. Mutta eipä hänen tarvinnutkaan; Arvi ei hakaillut kertakaan eikä pysähtynyt ennenkuin oli lopussa.

Alma kiitteli häntä, antoi hänelle makeisia ja laski hänet luotaan.

VI.

Eräänä päivänä huomasi John Alman pöydällä Strindbergin „Giftas.“

„Onko Nymark käynyt täällä?“ hän kysyi.

„Kävi edeltäpuolen, kun sinä olit lyseolla“, vastasi Alma.

Senjälkeen ilmestyi Almalle tuon tuostakin uusia kirjoja, milloin Zolan, milloin Guy de Maupassantin tai jonkun nuoremman pohjoismaalaisen kirjailijan teoksia. Olipa siellä kerran jo Arne Garborgin „Mandfolk“ muiden muassa.

„Kyllä ne ovat hyviä nuo, kun niitä vaan osaa lukea“, sanoi John.

„Mitenkä niitä sitten pitäisi lukea?“

„Niin että näkee pahan seuraukset. Kun Arne Garborg antaa sankareinsa Mandfolk'issa sanoa itsestään, että he ovat suuria sikoja, mutta etteivät he sille enää mitään voi, pitäisi sen toki vaikuttaa enemmän kuin parhaimmatkaan siveellisyiden saarnat.“

„Ei Nymark ota niitä siltä kannalta.“

„Mitäs Nymarkista! Hän on juuri noita pintapuolisia ja kevytmielisiä ihmisiä, jotka eivät pysty menemään ytimeen missäkään asiassa.“

„Se ei ole totta. Hän on päin vastoin suuri ajattelija.“

„Sinun mielestäsi, pikku Almaseni, syystä, ettet itse paljon ajatuksilla päätäsi vaivaa.“

John hiveli hymyillen Alman hiuksia; mutta Alma viskasi loukattuna hänen kätensä pois.

„Minä tietysti olen tyhmä. En käsitä mitään. Niinkö?“

„No, no. Enhän minä ole semmoista sanonut.“

„Mutta tarkoittanut kuitenkin. Ooh, olisit edes suora.“

„Mutta, Alma, kuulehan nyt, miksi suuttua turhasta.

Elä mene pois.“

John tavoitteli Almaa kiinni, mutta hän tempaisi itsensä irti ja meni kyökkiin. Muutaman askeleen otti John hänen jäljestään, mutta kääntyi sitten äkkiä takaisin, kun muisti palvelijain olevan siellä.

„Hm“, äänteli hän lyhyesti.

Otti kirjan pöydältä, aukaisi ja katsoi sisään.

„Hm!“

Hän viskasi sen takaisin ja meni ikkunan luokse.

„Mokoma Nymark, hänestä ei ole muuta kuin vastusta.“

John katseli alas kadulle. Ihmisiä siellä liikkui, mutta ei hän niitä nähnyt, vaikka silmillään heitä seurasi. Pari koulupoikaa kulki ohitse; he nostivat lakkiaan; tervehdys jäi vastaamatta.

Hetken päästä hän ikäänkuin kiskaisi itsensä jostain erilleen. Nosti päänsä pystyyn ja suoristi hartioitaan.

„Kuinka hyvänsä, puhui hän yksikseen, „mutta ei pääse Nymark syyttämään minua luulevaisuudesta. Sillä se olisi häpeäksi sekä Almalle että minulle.“

Muutamia päiviä oli Alma nyreällä mielellä. Hän ei puhunut paljon mitään eikä vetänyt huuliaan pienimpäänkään hymyyn, kun John koetti laskea leikkiä. John oleskeli kamarissaan, teki työtä niinkuin ennenkin ja arveli, että tuo kyllä aikaa myöten menisi ohitse.

Erään kerran, kun hän tuli lyseolta, seisoi Alma salissa kukkien luona. John ajatteli mennä omalle puolelleen mitään virkkamatta. Mutta silloin Alman ääni kuului hänen jälkeensä.

„John, tulepas katsomaan tätä ruusua.“

„Ahaa“, arveli John, „sekö ääni nyt kellossa. Hyvä on.“
Hän hymyili.

„Hetä, muruseni, kun vaan sytytän papyrossin.“

Hän tuli ja kietoi kätensä Alman vyötäisille.

„Eikö se ole kaunis?“

„Onhan se.“

Johnin silmät luiskahtivat ruusun ohi; hän tapaili Alman katsetta, otti häntä leuvan alta ja käänsi hänen kasvonsa itseään kohti. Ja hän painoi pitkän suutelon noille vastahakoisille huulille.

„Oih, elä“, sanoi Alma punastuen, „näkevät tuonne kamariin.“

„Entä sitten? Lienehän minulla lupa hyväillä omaa vaimoani.“

John suuteli häntä leikillisellä uhalla monet kerrat, kunnes Alma puikahti hänen käsistään pois.

„Anna nyt olla, John“, hän sanoi ja vetääntyi kauvemmaksiksi.

John meni kamarin ovelle.

„Eihän täällä ole ketään. Sinä vaan suotta pelkääät.“

Mutta Alma alkoi puhua muusta.

„Helmi on äreä. Minä olen alkanut häntä vieroittaa.“

„Vai niin. Hänellä on siis, raukalla, ensimmäinen surunsa.“

„Ei sitä auta katsoa.“

„Tietysti, ei.“

„Minun vaan —“ Alma poimi kuivia lehtiä kasveista „— pitäisi olla näkyvistä pois niin paljon kuin mahdollista.“

„Elä mene sille puolelle lainkaan. Oleskele täällä salissa ja minun kamarissani.“

„Parempi, etten ensinkään olisi kotosalla. Tulen kumminkin aina menneeksi sinne, kun kuulen hänen itkevän.“

„Sen verran teissä naisissa on luonteen lujuutta. Entä kun nyt harjoittelisit, muruseni, siihen. Mitä —? Tämä minusta olisi juuri oivallinen tilaisuus.“

Alma seiso i yhä selin ja hypisteli kasveja. Ei vastannut mitään.

John katsoi erästä kirjaa pöydällä.

„Nymark on käynyt täällä?“

„Pistäytyi äsken pikipäin.“

John nousi ja hyräili jotain laulua. Alma kääntyi, ikäänkuin aikoisi hän vielä puhua, mutta se kuitenkin jäi sikseen. John meni kamariinsa.

Illalla tuli Alma sinne käsitöineen. John kirjoitti; Alma vaikeni, mutta katsoi tavan takaa käsityöstään äkkiä ylös ja kuunteli.

„Itkeekö Helmi, vai —?“ kysyi John hymyillen.

„Ei, ilman minä —. Siellä soittaa joku“, lisäsi hän samassa ja heitti työnsä syrjään.

„Ettei vaan tulisi vieraita. Sattuisi juuri pahaan aikaan.“

Alma meni avaamaan ja palasi hetken päästä takaisin Nymarkin seurassa.“

John rypisti hiukkasen otsaansa.

„Sinulla taitaa olla kiirettä, John“, sanoi Nymark.

„Onpa vähäisen, jos totta puhun. Mutta istuhan yhtäkaikki.“

„Enhän minä kauvan viivytäkään. Tulin vaan pientä asiaa.“

Alma pisteli utterasti neulaansa, eikä katsonut vilahdukseltakaan ylös.

„Mitä se olisi?“

„Viekoittelen rouvaasi mukaan huvimat kalle.“

„Höyrylaivalla Imatralle?“

„Sinä siis jo tiedät?“

Nymark katsoi Almaan.

„Ei Alma ole mitään puhunut. Kuulin vaan, että semmoinen oli tekeillä.“

„Sinne tulee iloinen seura. Ja sotaväen musiikki otetaan matkaan. Rouva Karell palaisi varmaan hyvin virkistyneenä.“

„Mitä sanot, Alma?“

„Niin . . . ehkä tosiaan . . . Helminkin tähden . . .
Mutta se riippuu sinusta.“

„Ei suinkaan. Tee aivan kuin tahdot.“

„Näettekö, rouva Karell! John antaa teille vapaan val-
lan. Siis tulette?“

„Sielläpä viivytään kenties pari viikkoa?“

Alma loi silmänsä ylös, ja katsoi arastellen mieheensä.

„Sen kauvemmin iloa kestää“, sanoi John.

„Aivan niin, sen kauvemmin iloa kestää. Ja nyt men-
nen minä tieheni, etten häiritse. Huomen iltana kello seitse-
män lähdetään rannasta, rouva Karell.“

Hän otti jäähyväiset ja Alma seurasi häntä etehiseen
lukkiakseen ovea.

„Kaikki kävi hyvin“, sanoi Nymark puoliääneen. „John
ei ollenkaan estellyt.“

„Ei, ajatelkaa! Ja minä kun luulin hänen jyrkästi
kieltävän.“

„Muistatteko, kello seitsemän?“

Nymark otti häntä kädestä vielä kerran.“

„Muistan, muistan!“

John kirjoitteli, kun Alma palasi ja istui samalle pai-
kalle pöydän päähän. Vähän aikaa he molemmat äänettä-
minä jatkoivat työtään.

Mutta sitten lasi John kynänsä pois, nojasi päätänsä
käteen ja katseli vakavasti Almaan.

„Puhuiko Nymark sinulle tästä jo aamupäivällä?“ hän
kysyi.

„Puhui“, vastasi Alma, hiukan epävarmasti.

„Ja sinä tiesit hänen tulevan uudelleen, saadakseen
minua suostumaan tuumaan?“

Alman korvat lensivät punaisiksi, mutta hän ei virkka-
nut mitään, neuloi vaan.

„Tiesitkö sen, Alma?“

„Tiesin“, kuului hänen huuliltaan vihdoinkin hiljaa.

Hetken aikaa oli Johnkin nyt ääneti.

„Parempi“, sanoi hän sitten, painuneella äänellä, tarttuen uudelleen kynään, „että itse olisit siitä puhunut suoraan ja avonaisesti.“

Alma ei osannut sanoa juuri mitään, mutta hän kiusaantui siinä istuessaan ja etsi syytä päästäkseen pois omalle puolelleen.

„Niin, Arvin luvut —.“

Hän nousi ja kääri työnsä kokoon. John ei häntä estänyt lähtemästä.

Huvimatkalta palattuaan oli Alma todella iloisempi ja vilkkaampi kuin ennen milloinkaan. Hän soitteli ja lauloi, leikki lasten kanssa, ja laitteli huonekaluja uuteen järjestykseen. John'ille hän koetti olla mieliksi kaikin tavoin ja hyvitteli häntä yhtämittaa pienillä palveluksilla. John pani merkille, että hän oli elpynyt ja ikäänkuin nuorentunut jälleen.

Mutta öisillä hän usein heräsi siihen, että Alma käänteli vuoteellaan ja tuntui, niinkuin hän kuulusti, olevan valveilla.

„Etkö saa unta?“ kysyi John.

„En. Eikä minua nukuta lainkaan. Olen valvonut koko yön. Paljonko lienee kello?“

„Käy neljättä. Mikä sinua vaivaa?“

John nosti kynttilää ja katsoi häneen. Alma katsoi vastaan suurilla loistavilla silmillä.

„Ei minua mikään vaivaa. Ei yhtikäs mikään. En saa vaan unta.“

„Koeta muruseni, kumminkin“, kehoitti John, laskeutuen jälleen makuulle.

Aamulla, kun hän tavalliseen aikaan taas heräsi, oli Alma sikeässä unessa. John nousi hiljaa, varoitti toiseen huoneesen palvelijoita ja lapsia tulemasta häiritsemään ja meni omaan kamariinsa pukeutumaan. Ja niin sai Alma tavallisesti nauttia aamu-untaan liki kymmeneen saakka.

John kyllä arvasi, mikä tähän unettomuuteen oli syynä. Alma oli syksyn kuluessa tottunut valvomaan iltasilla. Heillä joko oli vieraita, taikka hän oli itse ulkona. Seuroissa hänen arka hermostonsa tuli niin kiihotetuksi, että vaati monen tunnin hiljaisuutta ennenkuin sen verran rauhoittui, että hän uneen pääsi. Mutta John pelkäsi Alman närkästyvän, jos hän siitä mitään sanoisi eikä hän sitä paitse hennonnut estellä häntä, kun näki hänen niin suuressa määrässä mieltyneen huvituksiin.

Itse hän ei juuri useasti huolinut mennä mukaan. Osaksi häntä ei haluttanut, osaksi hänellä myöskin oli niin paljon työtä, ettei joutunut. Ensimmältä tuntui Almasta hiukan oudolta mennä yksin, varsinkin kun muut rouvat tavallisesti tulivat miehensä seurassa. Mutta Nymark nauroi hänen epäilyksilleen ja pilkkasi lakkaamatta noita vanhoja konvenansitapoja.

„Kiusaavat vaan suotta itseään“, hän sanoi. „Näettekö, eihän niitä koskaan yhtäikaa haluta lähteä pois. Ja minä olen varma siitä, ettei ne samalla hetkellä ole valmiit tulemaankaan, vaan toinen aina odottaa toista ja tuskittelee.“

„Niin, mutta kumminkin —“ koetti Alma vielä väittää.

„Ettäkö sitten täällä seurustelevat toisten kanssa? Tehdäänpä havaintoja!“

Hän otti yhden avioparin toisensa jälkeen tarkastuksen alaiseksi, pilkkasi sitä pakollista velvollisuutta, millä muutamat herrat tarjosivat rouvilleen teetä, ja näytti kuinka useimmat koko illan melkein välttivät hellää puolisoaan. Viimein hän käänsi Alman huomion eräisiin vastanaineihin, jotka todella uskollisesti kaiken aikaa istuivat kylki kyljessä aivan kuin kiinnikasvaneet.

„Kuinka kauvan luulette tuota kestävän? Kuukauden? Kaksi? Elämäniän? Ooh, lyömmekö veikkaa?“

Alma, puoleksi kiusattuna, puoleksi huvitettuna, pyysi häntä lopettamaan.

„Ihmiset katsovat meihin. Huomaavat varmaan, että me heistä puhumme“, hän sanoi.

Nymark nauroi. Mutta tämän jälkeen ei Almaa enää vaivannut, että John jäi kotiin, silloin kun hän läksi johonkin huviin.

Joulukuun alussa oli pantu toimeen naamiaiset. Alma oli kauvan miettinyt pukuaan, ennenkuin vihdoin Nymarkin ehdotuksesta päätti esiintyä päivättärenä. Nymark taas olisi yönhaltijana.

Sinä iltana istui John huolestuneena kamarissaan. Hän ajatteli raha-asioitaan. Hiljakkoin hän oli nostanut kuukausipalkkansa, eikä se riittänyt lähesmäärinkään pienten velkojen maksamiseksi. Puotirätingit olivat nousseet hirvittävän suu-riksi ja lähenevä joulunaika ynnä valtiopäivät tuottaisivat yhä enemmän menoja. Hän tuumaili sinne tänne ja teki laskujaan; mutta siihen päätökseen hänen täytyi tulla, ettei auttaisi muu kuin ottaa suurempi laina joko yksityisiltä tai jostakin kassasta. Millä hän sen sitten maksaisi, kun korot lisäksi tulisivat suoritettaviksi eikä palkka enää muutenkaan vastannut menoihin?

Tuska nousi hartioita myöten ylös päähän; henkeä ahdisti. Hän viskasi laskut syrjään ja käänsi ajatukset muuane. Otti puhtaita paperiarkkia esille, kirjoittaakseen Suomettareen viljatullia vastaan; sillä kaikesta päättäen tulisi kysymys siitä nostettavaksi valtiopäivillä. Yleisiä asioita ajatellessaan hän pian unhoitti omat yksityiset murheensa.

„Viljatulli“, hän kirjoitti muun muassa, „kieltämättä hyödyttäisi rikkaita, erinomattainkin varakkaampia tilallisia, tuomareita ja pappia. Mutta rasitukseksi se tulisi olemaan tuolle köyhälle, suurilukuiselle väestölle, joka ei maata omista, jonka oikeuksia ei edustajat ole valtiopäivillä valvomassa. Työntekijän, päiväläisen niukka leipä tulisi sen kautta vieläkin niukemmaksi. Elkkäämme lisätkö heille kuormaa, sillä se on jo ilmankin liian raskas.“

„Oikeutta meidän tulee ennen kaikkia noudattaa yhteiskunnallisissa pyrinnoissämme. Siinä ensimmäinen ehto terveille, kansalliselle kehityksellemme. Ja siinä ainoa keino, jonka kautta voimme välttää noita vaarallisia levottomuuksia, jotka nykyään suurissa kulttuurimaissa yhteiskunnallisia perustuksia ravistelevat.“

„Vähäosaisten kausalaistemme tilaa meidän tulee kohottaa ja parantaa, niiden etua ennen kaikkea vaarinottaa. . .“

„John, katso tänne, minä olen valmis nyt!“

Alma seiso i ovella hymyilevänä ja loistavana valkoisessa, kullan ja hopeanhohtavassa harsopuvussa.

„No, mitä sanot? Huikaiseeko silmiäsi?“

„Kaunis olet. Erinomaisen kaunis!“ sanoi John.

Mutta ääni oli soinnuton, sillä hänelle samassa lensi mieleen, kuinka paljon tuo puku josta oli vaan yhden illan ilo, lieneekään Almalle maksanut. Äskeinen rauhattomuus hänet valtasi jälleen. Kaikki sekavat raha-asiat laskeutuivat kuin taakkana häne hartioilleen.

„Ja sinä vaan yhä kirjoittelet? Milloink a siitä saat kylläsi?“

„Kun en jaksa enää.“

„Minunpa jo lienee aika lähteä“, sanoi Alma, koettaen saada hansikkaan viimeisiä nappia kiinni. „Autapas John, tuo on niin vaikea.“

John teki niinkuin hän pyysi ja saattoi häntä sitten etehiseen.

„Jalanko menet?“ hän kysyi.

„Ei, hevosella. Isvosikka odottaa pihassa.“

„Kuinka? Ohkaisen sadenutun vaan otat päällesi? Näin kylmällä. Mitä ajattelet?“

„Tällä välin en ennätä jäähtyäkään.“

„Mutta voisithan yhtähyvin panna lämpöisemmän?“

„Joka painaisi pukuni ihan ruttuun. Kiitos paljon! Ja hyvästi nyt, John!“

Hän aikoi ensin antaa vaan hansikkaisen kätensä, mutta sitten, ikäänkuin olisi joku äkkinäinen mielenmuutos tapahtunut, kietoi hän molemmat käsivartensa Johnin kaulaan ja suuteli häntä.

„Hyvästi!“

„Hyvästi! Elä kylmety.“

Alma juoksi jo portaita alas ja John palasi kamariinsa. Tuo epäselvä, puoleksi katuvainen tunne, joka etehisessä niin äkkiarvaamatta Alman valtasi, katosi pian naamiaisten hurjamaaisessa ilossa. „Yö“ seurasi „päivää“ kuin varjo ja sanoja lausuttiin naamarien takaa, joita ei muulloin milloinkaan.

He tanssivat yhdessä ja tanssin jälkeen he joivat champagnea. Alma oli kuin huumeessa. Hän tuskin uskalsi ajatellakaan, mitä kaikkea Nymark oli hänelle kuiskaellut; ajatteli kuitenkin ja tukehdutti soimaavan äänen povessaan sillä, että tämä oli paljasta leikkiä. Eikä tarvinnut Nymarkin tietää, että hän oli kuullut mitään, vaikka tosin sanaakaan ei ollut häneltä hukkaan mennyt. Ooh, hän ymmärsi vallan hyvin nuo katkonaisetkin lauseet, nuo tukahdutetut huokaukset, värähtelemiset, kaikki. Poskien hohde olisi kyllä sen ilmoittanut, mutta poskia naamari peitti . . .

Ja taas he tanssivat, ja taas he joivat champagnea. Musiikki soi. Iloa oli ympärillä.

Alma toivoi, ettei tämä yö loppuisi milloinkaan.

Mutta siellä istui seinämällä joukko naisia, jotka vuoron kuiskailivat keskenään, vuoron katsoivat heihin. Ja nuo silmäykset olivat niin kummallisia, että ne vihdoinkin herättivät Alman huomiota. Ei hän heti käsittänyt niiden merkitystä, vaan kääntyi Nymarkiin.

„Miksi nuo niin lakkaamatta meitä tarkastavat?“

„Heidän varmaan käy kateeksi, kun näkevät onnellisia ihmisiä.“

„Sitten he aina välillä kuiskuttelevat toisilleen.“

„Laittelevat juttuja, tietysti. Juuri noiden tuommoisten tapa.“

Nymark nauroi ivallisesti; mutta hetken päästä hän jätti Alman toisten seuraan ja läksi herrojen puolelle sillä hän aavisti jo pahaa.

Outoja naamaria kokoontui Alman ympärille. Muutamat sanoivat kohteliaisuuksia, mutta toiset laskivat jotenkin julkeata pilkkaa, ja se aikoi häntä harmittaa.

„Sinä vaan yötä lämmität, kaunis päivä, siksi että se sinut valtaa“, sanoi eräs.

„Ellei jo liene vallannut“, lisäsi toinen.

„Hän tekee kuin siskonsa. Kaikki päivät vajoovat yön helmaan.“

„Ja pimenevät.“

Alma läksi suuttuneena heidän luotaan toiseen huoneeseen. Siellä istui rouva Leistén sohvalla.

„Pois minä jo otan naamarin, kun ihmiset ovat niin ilkeitä“, hän sanoi paljastaen kasvonsa. „Vasten silmiä eivät toki uskalla sanoa tyhmyksiään.“

Lähellä istui muutamia rouvia, jotka katsoivat häneen oudosti, ikäänkuin jonkun ajatuksen takaa ja siirtyivät äänettöminä muuante.

„Minuako ne pakenivat?“

Hän loi kysyvät silmänsä rouva Leisténiin, jonka kasvot osoittivat, että hän jotakin tiesi, vaikkei tahtonut mitään sanoa.

Almalle pysähtyi veri poveen.

„Mitä tämä merkitsee? Puhu, Emma kulta!“

„Kai sen jo itsekin arvaat.“

„En mitään minä arvaa. En mitään.“

„Ooh, arvaat kyllä. Näenhän sen.“

„Onko mahdollista? He —?“

„Niin, te olette olleet varomattomia.“

„Varomattomia?“

„Leistén on juuri aikonut sanoa siitä Nymarkille. Hän ei ehkä tiedä, kuinka paljon teistä jo puhutaan.“

Alma istui kuin tuomittu. Hän oli pakahtua.

„Minä olen aina sinua puolustanut. Äsken juuri viimeksi. Ja Leistén on ollut oikein vihainen. Hän kun pitää sinusta niin paljon. Menetkö jo pois?“

„Menen. Minä en saata enää olla täällä.“

„Ethän minuun suuttunut, siitä että sanoin? Olihan se oma syysi, kun rupesit kyselemään.“

„Ei, kuinka voisin sinulle olla suuttunut.“

Alma tuskin tiesi, mitä puhui. Hän otti kiireelliset jäähyväiset ja läksi yksin ulos kolkkoon yöhön.

VII.

Oli kylmä ilma; maa ratisi hänen keveiden askeleinsa alla. Ja pitkällä viistävät helmat aaltoilivat kauvas hänen jälkeensä kuivalle kadulle. Kiviin tarttui sinne tänne joku hopeakoriste ja kiilteli niin kirkkaasti harmaassa ympäristössään, että houkutteli toisena päivänä monen kulkijan silmät hetkeksi itseensä kiintymään, siksi kuin viimein lapsetkin älyisivät, ottivat riemulla käteensä ja näyttelivät toisilleen.

John vaan puoleksi heräsi, kun Alma makuuhuoneessa riisui päältään.

„Joko sinä tulit?“ kysyi hän, silmiään raottaen.

„Jo.“

„Oliko hauska?“

„Ei.“

John ei vastausta kuullut, hän oli vaipunut uneen jälleen. Niin rauhallisesti ja raskaasti hän makasi kuin tukki.

Alma ei vielä asettunutkaan tilalleen, vaikka oli riisuuntunut. Puolialastomana hän meni takaisin pimeään saliin, käveli ensin edestakaisin lattialla ja heittäytyi voihkaen sohvalle pitkäkseen. Kyyneleet eivät hänen ahdistustaan lieventäneet, rintaa kalvoi, kurkkua tukehdutti ja veri hakkasi joka suonessa kuin vasaralla.

Nyt hän ymmärsi nuo katset. Ymmärsi, että niissä oli ylenkatsetta ja tuomiota. Ja hänestä tuntui kuin olisi hän syöksetty ulos kaikkien ihmisten yhteydestä.

Eikä hän voinut turvautua Johniin, eikä kertoa hänelle suruaan. Niin ventovieraalta hän näytti siellä vuoteellaan, ettei hän saattanut mennä edes lähellekään, omaan sänkyynsä. Mahdotonta se oli. Lamppu oli jäänyt palamaan, hän kävi sen sammuttamassa, otti saarlin ympärilleen ja tuli takaisin sohvalle.

Siinä hän makasi koko yön. Meni aamulla unen hortoon, josta säpsähti äkkiä ja heräsi. Samassa alkoi sydän taaskin lyödä ja vaiva rinnassa nousi uuteen voimaan. Mutta vasta hän hetkisen kuluuttua sai itselleen selväksi, minkätähden mieli niin levoton oli.

„Mitä varten sinä täällä makaat?“ kysyi John, kun tuli sisään.

Alma ei tullut vastanneeksi.

„Oletkos kipeä?“

„En.“

„Otsasi on aivan hiessä. Kuumako sinusta oli sänkykamarissa?“

„Kuuma.“

Hän painoi päänsä tyynyyn ja toivoi, että John menisi pois kamariinsa. Hän tuntui niin vieraalta, niin ventovieraalta. Ja käsi, joka painoi hänen otsaansa oli oudon kolea. Hän pöyristyi kokoon.

„Ne lämmittävätkin usein illalla myöhään. Siitä se tulee. Mutta mene nyt sentään sänkyysi. Onhan siellä parempi.“

Sen Alma tekikin. Hän sulki ovet ja kyyristyi peitteiden sisään, ikäänkuin kätkeytyäkseen koko maailman näkyvistä pois. Jy nyt hän vasta puhkesi itkuun, niin valtavaan, että ruumis vavahteli. Lakana ja tyyny tulivat kyynelistä märäksi, hiukset valuivat alas pitkinä suortuvina ja tarttuivat nihkeään otsaan.

Niinkauvan hän itki, että vedet silmistä loppuivat ja sydänala tuntui vallan tyhjältä. Eikä nytkähdellyt ruumis

enää, ei suonetkaan tykkineet; hän makasi hiljaa kuin kuol-
lut, tuskin hengitti.

Mutta varistaa häntä alkoi siellä peitteen sisässä. Hän heitti sen alemmaksi, pyyhki hiukset kasvoiltaan syrjään, ja katseli ympärilleen. Katseli huonetta, lamppua pöydällä ja huonekaluja. Ne olivat kaikki samat kuin eilen, ja toissa-päivänä, ja sitä ennen. Hän yksin oli vaan muuttunut, tul-
lut aivan toiseksi.

Samat olivat, eikä kuitenkaan samat. Kylmemmiltä ne hänestä näyttivät ja synkemmiltä. Koko ympäristö ikään-
kuin vierosi häntä ja ajoi häntä luotaan. Niissä oli jotakin, joka muistutti noista eilisistä silmäyksistä.

Miina toi hänelle kirjelapun.

„Maisteri Nymarkilta“, sanoi hän. „Tuoja odottaa
vastausta.“

Alma repäisi sen auki.

„Katositte niin äkkiä eilen illalla“, hän kirjoitti. „Rouva Leisten sanoi Teidän lähteneen yksin pois ja antoi muuta-
mia viittauksia, jotka saivat minut aavistamaan, että oli joku erinomainen syy Teidän pikaiseen poistumiseen.“

Haluaisin hartaasti teitä tavata . . .

Tulkaa, rouva Karell, luistelemaan edeltä puolenpäivän
tänään. Ilma on ihana ja raikas, jää välkkyä kuin peili.
Jos suvaitsette ilmestyn luoksenne, luistimet mukana, y-
hdentoista jälkeen.“

Alma kirjoitti yhden ainoan sanan vastaukseksi:

„Tulkaa!“

Kiireesti hän nousi ylös, puki päälleen ja hautoi kasvo-
jaan kylmällä vedellä.

Hänellä oli toivoa taaskin. Nymark lohduttaisi ja tur-
vaisi häntä kaikkia pahoja ihmisiä vastaan. Nymark ei häntä
ylenkatsoisi eikä tuomitseisi, vaan osoittaisi hänelle ystä-
vyyttä ja myötätuntoisuutta. Hänen tähtensä oli hän saanut

tätä kärsiä ja senvuoksi hän auttaisi häntä, tukeisi eikä hylkäisi, vaikka hylkäisivät kaikki muut.

Kun Nymark tuli, meni Alma kädet suorana häntä vastaan ja puhkesi uuteen itkuun.

„Mikä teidän on? Rouva Karell, mitä on tapahtunut? Ei elkää pubuko, minä arvaan kaikki.“

Hän vei Alman nojatuoliin, istui itse lähelle ja otti häntä uudelleen kädestä.

„Rauhoittukaa, Alma, taivaan tähden, rauhoittukaa. Mokomat inhottavat juoruämmät, odottakaa, jahka pääsen heidän kimppuunsa. Eivät ne uskalla toista kertaa teitä loukata. Pyyhkikää pois nuo vedet silmistänne ja lähtekää jälle. Heidän kiusallaankin me nautimme elämästä ja iloitsemme, eikös niin? Viis heistä, panettelijoista, jopa kannatti ruveta suremaan heidän myrkyllisten kieltensä tähden. Katsokaa minuun nyt ja hymyilkää pikkuisen. Noin! Ja nyt lähdemme.“

Alman teki mieli tapansa mukaan ilmoittaa palvelijoille ulosmenostaan ja varoittaa heitä katsomaan kotia sillaikaa. Mutta hän ei kehdannut näyttää itkeneitä silmiään, ja niin hän läksi, sanomatta jäähyväisiäkään lapsille, niinkuin ennen.

Nymark auttoi hänen päällensä mustaa, nahkareunaista samettinuttua. Hänen katseessaan ja koko olennessaan ilmensyi suurimpaa hellyyttä, joka lieventävästi vaikutti Alman särkyneeseen sydämeen.

„Tässä nutussa teitä kaikkien enin ihailen. Tietäisitte, kuinka se teitä kaunistaa.“

Alma hiukkasen hymyili.

„Tahdotte vaan lohduttaa minua tuolla.“

„Ei, oikein totta. Musta sametti korottaa teidän hiviönne hohdetta. Ja muhvi ja talvihattu, sieluni kautta, te olette komea.“

„Mutta sopiiko nyt tuota kaikkea sanoa noin suoraan?“

„Miksei sovi, kun se on totta? Ettekö ymmärrä mistä syystä naiset teitä panettelevat? Kateudesta, ei mistään muusta. Te olette kauniin, komein, viehättävin, kaikki herat ovat teihin ihastuneita ja sitä he eivät voi teille anteeksi antaa. Oikeastaan teidän pitäisi ylpeillä heidän kiusastaan. Mutta te olette niin herttaisen viaton, aivan kuin lapsi.“

„Olisitte nähneet heidän silmäyksiään. Ja kun sitten vielä pakenivat minua, aivan kuin jotain saastaista.“

„Kas niin, nyt rupeatte taas itkemään, siihen sijaan, että heitä täydellisesti ylenkatsoisitte niinkuin minä. Tuomoisia typeriä, ahdasmielisiä olentoja, kuin he ovat. Mokat [parjaaajat. He eivät ansaitse teiltä pienintä huomiota-kaan saatikka sitten, että vielä pahoitatte mielenne heidän tähtensä.“

„Mutta jos tosiaankin olen tehnyt väärin. Tarkoitin, että . . .“

„Niin, nyt heräävät taas nuo vanhat ennakkoluulot. Arvasin sen juuri, että nehän teitä ovat pahimmasti vaivanneetkin. Ja niin hyvällä alulla kun olitte niistä vapautumaan, että minä jo toivoin teidät voittaneeni. Eikä tarvinnut muuta kuin että muutamat juoruttelijat teihin katsoivat, niin olitte kohta valmis lankeemaan takaisin. Ettekö huomaa itsekin, kuinka heikko vielä olette?“

„Heikko olen, täytyy se tunnustaa.“

He olivat tulleet jälle; Nymark satoi luistimet hänen jalkaansa. Sitten he käsi kädessä viilsivät kaljua jäätä selälle päin.

Aurinko paistoi, jää välkkyi, ilma oli raikas. Metsät niemillä ja saarilla muodostivat tummia reunustoja sinne tänne.

Mutta he pyrkivät kauvemmasi vapaammalle jälle, jossa näköala kaikkian avarimmalle ulottui.

„Vieläkö luistelemme eteenpäin, vai käännymmekö jo takaisin?“ kysyi Nymark.

„Ei takaisin, eteenpäin vaan, pois kaupungista, niin kauvas kuin mahdollista.“

„Mutta te väsytte.“

„En vähääkään. Kun vaan pääsisimme niin etäälle, ettei kaupunkia näkyisi.“

„Käännymme tuon niemen toiselle puolen, Vihtakantaan päin, silloin emme siitä enää tiedä mitään.“

Niemen takana he kuitenkin menivät rannalle lepäämään. Alma katseli ympärilleen.

„Täällä on hauska“, hän sanoi, „ei muuta kuin luontoa niin pitkälle kuin silmä kantaa. Voisi unohtaa, että ihmisiä maailmassa onkaan.“

„Jäämmekö tänne koko päiväksi? Vihtakannan mökissä saamme ruokaa ja kahvia. Jahtimatkoilla olemme siellä usein syöneet.“

Almalle muistui koti mieleen ja pieni epäily tahtoi häntä pidättää. Mutta täällä tuntui niin kevyeltä ja vapaalta, ei hän voinut ajatella vielä palaamista.

„Jäädään“, hän sanoi, „ollaan iltaan saakka!“

Nälkä heillä oli ja Almaa väsytti, kun he Vihtakantaan pääsivät. Nymark puhutteli talonväkeä. Heille annettiin erityinen kamari, johon ovi vei suoraan porstuasta. Valkoinen liina pantiin pöydälle ja talon pulska verevä tytär kantoi ruokia heidän eteensä. Kumman suuria palasia leipää, kalaa ja lihaa. Voita niin, että varmaan olisi kymmenelle hengelle riittänyt. Lopuksi kuumia perunoita ja nuorta maitoa.

Nuo suuret ja paksut palaset Almaa huvittivat. Hän väitti ettei hän osaisi niitä syödä. Nymark otti terävän puukonsa ja leikkasi hänelle ohkaisia sirpaleita sekä leipää että lihaa. Suolakalaksi heillä oli suurta lahnaa ja se niin suolaista että kirveli suussa. He nauroivat sille molemmat, söivät ja puhaltelivat.

Kahvin juotua he menivät tupaan. Siellä oli koko parvi pieniä lapsia, joiden kanssa Alma heti meni tekemään tuttavuutta. Nymark jäi puhuttelemaan emäntää, joka askaroitsi takan luona. Lasten kanssa leikkiessään sattui Alma kuulemaan, kuinka emäntä muut puheet keskeyttäen sanoi Nymarkille:

„Mutta onpa sillä maisterilla kaunis rouva. Hyvä ihme tokkii. Jo me täällä sanoimme, ettei varmaan koko kaupungissa ole toista niin ihanaa.“

„Ei hän ole minun rouvani“, vastasi Nymark matalalla äänellä.

Alma oli punastunut hiusrajaa myöten ja kumartunut alas sanomaan jotain likimmäiselle lapselle. Mutta tarkasti hän nyt seurasi jatkoa.

„Eikö ole? Morsian sitten. Niin, olisi tuo pitänyt arvatakin.“

„Mistä?“ kysäsi Nymark naurahtaen.

„Onhan niitä merkkiä.“

„Kas vaan. Saanko kysyä, minkälaisia merkkiä?“

„Oikeinko se pitää sanoa?“

„Tietysti.“

„Silmänluonnistanne tuon jo näkee. Ei nainut mies milloinkaan noin lempeästi rouvaansa katso.“

„Entä kun erehdytte kumminkin. Hän ei ole edes morsiamenikaan.“

„Eikö?“ Emäntä katseli epäillen ensin Almaa, sitten Nymarkia.

„Hm“, myhähti hän, „ellei vielä ole, niin siksi pian tulee. Sanokaa minua valehtelijaksi.“

Nymark nauroi ja meni Alman luokse, joka yhä puheli lasten kanssa. Hän oli punainen eikä luonut vahingossakaan silmiään ylös Nymarkiin päin.

Nymark katseli häntä ja kieritteli huulipartaansa. Hän ymmärsi, että Alma oli kuullut heidän keskustelunsa ja vaarinoiti häntä senvuoksi tarkemmin.

Alma taas tunsi, että Nymark häntä katseli, punastui vielä enemmän ja kumartui alemmaksi. Hän ei keksinyt enää mitään sanottavaa lapsille, vaan silitteli toisella kädellään erään valkotukkaisen päätä, toiseen hän nojasi ohaustaan.

Nymark istui penkille ja alkoi kysellä lasten nimiä. Mutta silloin siirtyi Alma syrjään ja kääntyi erääseen vanhaan ukkoon, joka pöydän päässä kutoi verkkoa. Hän näytti minkälaisia verkonsolmuja naiset tekevät pöytäliinoja kutoessaan, mutta ne ukon mielestä olivat paljon korstikkaampia ja hitaampia. Ukko häpesi rumuuttaan ja karkeuttaan Alman rinnalla ja väistyi pyhällä kunnioituksella hänestä hiukan kauvemaksi. Hymysuin hän sieltä sitten katseli, kuinka sukkelasti nuo hienot valkoiset sormet liikkuvat hänen harmaassa verkossaan.

Koko ajan oli Almalla kuitenkin jotain epäselvää, muodotonta mielessä. Emännän äskeiset sanat soivat yhtämittaa hänen korvissaan. Hänen hermonsa värisivät, poskia kuumotti ja povi kohoili. Hän vältti Nymarkia mutta seurasi häntä sitä kiihkeämmin sielullaan lakkaamatta.

Kello kävi kuudetta, oli aika lähtä. Alma nousi ja sanoi kädestä jäähyväiset talonväelle.

Ovella hän vielä pysähtyi ja katsoi taakseen. Tupa oli lämmin ja kodikas; ihmiset ystävällisiä. Hän oli viihtynyt siellä hyvin, ja kuitenkin koko ajan odottanut paluumatkaa, jolloin he taas kahden lähtisivät ulos yksinäisyyteen.

„Hyvästi, hyvästi“, kuului vielä kerran kaikkien huuilta.

Sitten hän sulki oven ja astui Nymarkin rinnalla talon nurkkien ja seinien pimennoksista alas jälle. Nymark sitoi rannalla luistimet hänen jalkaansa ja tarjosi hänelle kätensä niinkuin ennen. Outo ei mitään tavatonta olisi huomannut ja kuitenkin oli jokainen liike, pieninkin kosketus täynnä maneetillista voimaa. Almaa hirvitti, pelotti ja hurmasi samalla.

Kuu paistoi kirkkaasti, ja taivaan kumu yleni tavallista korkeammalle. Jää kimalteli hymyilevänä ja leikkivänä heidän edessään, ympärillä houkutteli lumeton metsä luokseen salaperäisillä, hiljaisilla siimeksillä. Korkeat petäjät seisoivat mykkinä pitkin rantoja. Jäällä helakkata hopeavaloa, syrjillä, edessä ja joka haaralla etäämpänä mustia, äänettämiä varjoja.

He luistelivat käsi kädessä mitään virkkaamatta. Silloin tällöin kuiskasi Nymark jonkun sanan, johon Alma ei vastannut, jos hän vaan suinkin saattoi sitä välttää.

Mutta kun he olivat tulleet sen niemen kohdalle, jossa tulomatalla lepäsivät, veti Nymark häntä mukanaan rantaa kohden.

„Sinnekö?“ kysyi Alma arasti.

„Vähäksi aikaa. Tässä on juuri puoli matkaa.“

Alma istui kivelle; Nymark heittäytyi kuivalle kanervikolle hänen jalkainsa juureen, niin likelle, että nojasi osaksi hänen helmoilleen, jotka hän sillä tavoin veti syrjään jalkojen päältä. Alma ei uskaltanut liikahtaa eikä ääntää, mutta hänen povensa nousi ja lasi, päätä huumasi.

Nymark kohotti itseään ylemmäksi ja tuli senkautta vielä lähemmälle; Alma tunsu kasvoillaan hänen henkäyksensä ja käänsi päätään toisaanne. Hänen sydämensä löi rajusti, jäsenet kävivät kummallisen raukeiksi. Ei hänellä ollut tahtoa eikä ajatusta, mutta vaistomaisesti hän kumminkin pyrki nousemaan, pyrki sittenkin, vaikka outo ruumiin ja sielun sekasorto hänet lamasi ja peloittavan voimakas tunne pidätteli. Silloin hän tunsu väkevän käsivarren ympärillään ja sykkivän rinnan vasten aaltoilevaa poveaan. Peljästyneenä hän vavahti, ponnisti voimiaan vielä kerran ja huudahti. Ääni tukehtui, sillä toiset huulet musersivat hänen huuliaan; hän ummisti silmänsä ja putosi hervottomana alas.

Hetki oli kulunut. Alma nousi kanervikosta istualleen; silmät harhailivat peljästyneinä ympäri. Maa oli kylmä, metsä pimeä; puut seisoivat vakavina ja liikkumattomina.

Ei risahdusta eikä ääntä. Mutta ylhäällä kumotti kuu niinkuin ennen ja tähdet tuikkivat. Alman katse ei niihin kiintynyt. Hän kätki kasvonsa käsiin ja painoi otsan polviin.

Nymark sytytti loitompana papyrossia, ja laskeutui siten kivelle korjaamaan luistinta jalkaansa. Siitä oli remmi katkennut. Kun hän oli saanut sen laitetuksi, kääntyi hän Almaan, joka yhä istui samassa asennossa.

„Joko lähdemme?“

Hänen äänensä oli levollinen ja tyyni; Alma kuitenkin pöyristyi kokoon sitä kuullessaan, oihkaili, heittäytyi suulleen maahan ja repi kanervikkoa molemmin käsin. Varvut leikkasivat hänen sormiaan, mutta sitä hän ei tuntenut.

„Alma, elä ole lapsellinen.“

Nymark seiso i hänen vieressään ja koetti nostaa häntä ylös.

„Kuule minua, tuo on turhaa. Ei yksikään silmä ole meitä nähnyt, ei kukaan tiedä, minä vannon ettei se kuolemahetkelläkään tule huuliltani. Alma, armas, tottele minua.“

Hän sai hänet vihdo i ylös ja pudisteli sammalia hänen nutustaan.

„Rauhoitu nyt, ole reipas!“

Hän hiveli hiljaa hänen olkapäätään.

„Luota minuun, eläkä kadehdi luonnon riemuhetkeä.“

Alma vastasi valittavalla huokauksella.

„Mikä lapsi sinä olet. Tosiaankin! Ketä sinä pelkää, sano? Metsä kyllä vaikenee, tähdet ovat kaukana ja kuu, ei nekään mitään kerro.“

Nymark tahtoi auttaa häntä, mutta Alma kätki molemmat kätensä muhviin.

He olivat tulleet likelle kaupunkia, kun remmi taas laukesi Nymarkin luistimesta ja hänen täytyi kumartua alas sitä korjaamaan.

„Alma, odota hiukan, elä jätä“, hän sanoi.

Mutta Alma ei huolinut kuulla, luisteli vaan eteenpäin taakseen katsomatta. Rannassa hän otti luistimet käsivarrel-

leen ja nousi ylös sitä puolta katua, jossa varjo oli. Hiipien hän kulki liiki seinää kuulumattomin askelin. Pihalla pysähtyi, katseli ikkunoihin ja puristi muhvia rintaansa vasten. Kyökin ovi kävi, hän vetääntyi säikähtyen nurkan taakse. Joku laski portaita alas, mutta kääntyi sitten perälle pihaa. Hän nousi varoen toisia, etehiseen vieviä portaita, pysähtyi väbän väliä ja kuunteli. Kaikki oli hiljaa; hän koetteli ovea, se aukeni. Lamppu paloi katossa, vaatteet riippuivat seinillä, ei mitään outoa eikä tavatonta.

Hän ripusti nuttunsa ylös, laski hatun ja muhvin pöydälle. Astui saliin, mutta jäi seisomaan kuin naulattu kynnyksen toiselle puolen.

John oli hänen edessään, korkeana ja vakavana. Alman sammuva katse etsi maata.

„Joko tiedät, että Arvi on kipeänä?“ kysyi John.

„Hän tuli kesken kotiin koulusta edeltäpuolen ja makaa kovassa kuumeessa. Lääkäri pelkää tulirokkoa.“

VIII.

Arvi hengitti huohottaen ja ruumis poltti. Epäselviä sanoja hän höpisi; silmät pyörivät veristävinä kuopissaan.

Alma oli vaipunut pallille hänen jalkojensa viereen, niin alas että meni melkein läjään. Miina tarjosi hänelle teetä, mutta hän pudisti epävästi päätään.

Kun John tuli sisään, painoi hän kasvonsa Arvin vuoteeseen. John seisoi hetken siinä lähellä, katseli Arvia ja koetteli hänen otsaansa.

„Ehkä hän sentään paranee, toivotaan kumminkin.“

Hän katsoi Almaan.

„Taisit peljästyä kovin?“

Ei vastausta. Alma oli samassa asennossa, niin liikkumattomana, että tuskin hengitti. John laski kätensä hänen olkapäälleen; väristys kävi Alman koko ruumiin läpi, mutta päätään hän ei nostanut eikä asentoaan muuttanut.

„Ei noin, Alma“, sanoi hän, „koeta rauhoittua.“

Vähän aikaa hän vielä viipyi, ennenkuin läksi huoneesta. Vasta sitten kun ovi oli sulkeutunut hänen jälkeensä, tointui Alma jähmetyksestään. Ylös hän ei noussut, vaan painui vielä alemmaksi, pallilta lattialle yhteen kiemuraan. Sängyn jalkaa väänteli molemmin käsin, väänteli niin, että sormet rutisivat ja puu narisi. Kieli oli jäänyt hampaiden väliin, sen puri hän rikki; kipu siinä tuntui melkein hyvältä ja sielun veristä tuskaa lieventävältä.

Ei ollut silloin ketään huoneessa; sen hän tiesikin, vaikkei juuri muuta mitään tiennyt.

Arvi oli mennyt unenhortoon; siitä hän äkkiä vavahti ja parkaisi. Alma ryömi polvillaan hänen luokseen päänalustan kohdalle.

„Mamma“, sanoi Arvi, „päähän koskee ja kaulaan.“ Hän huohotti ja katsoi äitiin.

„Mamma, koettelisi otsaa . . . kuinka se polttaa.“

Alman kalpeat kasvot tulivat likemmäksi.

„En voi, Arvi“, kuului kuiske hänen huuliltaan. „Käteni ovat likaiset. Mutta elä sano sitä kellenkään.“

Arvi vaikeni hetken, sitten taas:

„Mamma, minä pelkään. Tuo seinä kaatuu.“

„Ei se kaadu. Mutta mamman päälle putoo myllyn kivi.“

„Mistä?“

„Ylhäältä. Taivaasta. Mutta elä sano sitä kellenkään.“

„En.“

Astuntoa kuului; Alma vetäytyi pallilleen. Lääkäri ja John tulivat sisään.

„Huomenna saamme nähdä“, sanoi lääkäri, tarkasteltuaan Arvia.

Sitten hän kääntyi Almaan. „Mutta kuinka on teidän laitanne, rouva Karell?“

He katsoivat toisiinsa, John ja hän.

„Teistä ei ole sairaan hoitajaksi tänä yönä“, hän sanoi Alman valtasuonta koetellessaan.

Almalla oli vaan yksi toivo, että he menisivät pois. Sen he pian tekivätkin, ja helpommin hengitti hän taas, jäätyään kahden Arvin kanssa.

Mutta myöhemmällä palasi John takaisin, rohtopullo kädessä. Siitä annettiin hänelle sisään, jonka jälkeen Miina tuli hoitamaan häntä vuoteelle toiseen huoneeseen.

Hän antoi heidän tehdä niinkuin tahtoivat, tyytyväinen kun John vihdoinkin jätti heidät rauhaan menen omalle

puolelleen. Miina oli peittänyt hänet sänkyyn, siellä oli hänen lämmin ja hyvä olla. Hän katseli, kuinka Miina toimiteli tehtäviään, ripusti hänen vaatteensa naulaan, sitoi sukat yhteen, väänsi lampun alemmaksi ja toi juomavettä yöpöydälle hänen viereensä. Sittenkin hän vielä hääri edes takaisin huoneessa, vältti kolinaa ja liikkui hiljaa varpaillaan. Alma ei enää seurannut hänen askareitaan.

Vuoteen lämpimässä oli hänen hyvä olla. Hermot ja sydän, kaikki suonet ja jänteret asettuivat lepoon. Samoin tunteet ja ajatukset. Pahat muistot hälvenivät, koko elämä luikui kauvas pois. Ikäänkuin toisesta maailmasta katseli hän rauhallisesti puoleksi ummistuneiden silmien läpi himmeästi palavaa lamppua ja muita esineitä, jotka eteen sattuivat. Miina vilahteli aina vieläkin ohitse, ovi aukeni, John sieltä tuli, katsoi häneen, puhui jotain hiljaa Miinalle ja siihen kaikki loppui. Hän ei tiennyt enää mitään . . .

Lämpimänä, iho nihkeänä hän heräsi myöhään seuraavana päivänä. Ennenkuin vielä täydesti valpastui, nautti hän vuoteensa pehmeystä ja levollisesta mukavuudestaan. Kääntyi hiukan ja oikaisi mielihyvällä ruumistaan suuremmaksi. Hän kohotti päätään ylemmäksi ja ummisti silmänsä, pitkitäkseen vähän aikaa vielä suloista untaan. Mutta veri otti jo suuremman vauhdin ruumista kiertäessään, sydän löi tiuhempaan ja hermot elpyivät. Hänen täytyi aukaista silmiään ja katsoa ympärilleen. Vanha, tuttu huone, tuttuja esineitä kaikki. Ei ollut ketään sisässä, eikä kuulunut vierisistäkään huoneista liikettä. Taas hän ummisti silmänsä.

Mutta äkkiä repäisi hän ne auki jälleen. Hänelle oli tullut eteen autio seutu, kaunis kuutamo, välkkyvä jää, pimeä niemeke, petäjät, kanervikko ja —! Kädet nyrkissä hän puristi ohauksiaan.

Se ei voinut olla totta!

Ruumis värisi, suonet paukuttelivat kaulassa, päässä ja joka paikassa. Oliko se kumminkin totta?

Miina tuli sisään. Alman hätääntyneet silmät kiintyivät häneen.

„Jos rouva tulisi katsomaan. Se on ihan kirjavana.“
Alma tuijotti kuulematta, tajuamatta. Tuijotti vaan, kun näki huulien käyvän.

„Herra Jumala, onko rouva kipeä?“

Miina tuli likemmäksi.

„Lähdenkö minä hakemaan rehtoria koululta?“

„Ei, ei!“

„Mutta te olette kipeä?“

„En ole.“

„Jaksattekos nousta katsomaan Arvia? Kyllä siinä täitää olla rokko.“

Alma vuovasi ylös. Päätä huimasi, jalat horjuivat, mutta ei hän kaatunut kumminkaan.

„Arvissa rokko?“

Hänelle selvisi nyt eilinen ilta lastenkamarissa; Arvi huohottavana ja tulikuumana vuoteella, hän vieressä lattialla ryömyllään.

Alma painoi sormellaan punaista paikkaa Arvin poskessa; se oli vaalennut.

„Tulirokkoa“, huokasi hän.

„Ei rouva edes kysy, missä muut lapset ovat“, sanoi Miina, jatkaen, kun Alma vaan väsyneesti loi silmänsä häneen:

„Leisténiinhän ne rehtori vei heti kun kuuli tohtorin tulirokkoa pelkäävän. Ja semmoisella kiireellä etten tahtonut ennättää vaatteita muuttaa. Siinä hölökkä oli. Rehtori sitten meni edellä vanhempien lasten kanssa, minä kannoin Helmiä jäljessä. Ja se oli niin ystävällinen, rouva Leistén, sanoi, ettei ollenkaan tarvihe pelätä, kyllä hän niistä huolen pitää sen aikaa, kun Arvi kipeänä on. Mutta Helmin kun oli vaikea minusta erota, ei rouva usko! Oikein pällähti, raukka, itkemään ja tarttui kaulaan kiinni. Miten hän tulee

lee siellä toimeen. Kun vielä kiellettiin kivenkovaan, etten saa käydä katsomassakaan, veisin muka vaatteissani heille tautia. Kaiken näköisiä. Minä nyt en vaan semmoisia usko. „Ei rutto rupea eikä tauti tartu, ellei se ole Jumalan tahdosta.“ Mutta täytyyhän minun tietysti totella, eihän siinä mikä auta.“

Miina järjesteli huonetta puhellessaan eikä odottanut vastausta. Mutta nyt hän tuli pölyriepuineen likellä olevan tuolin kimppuun.

„Rouva on niin oudon näköinen. Kunhan ette vaan sairastuisi tekin. Sitten ollaan hukassa.“

„En minä sairastu.“

„Luistelemassako rouva eilen oli koko päivän? Minä sitä vähän arvelin, kun ei näkynyt luistimia etehisen naulassa, ja rouva Leistén kuului sanovan rehtorille —“

„Mitä hän sanoi?“ kysyi Alma äkkiä vavahtaen.

„Että olitte maisterin kanssa menneet siitä ohitse jälle päin. Hän niin kummasteli, ettei rouva silloin vielä ollut kotona ja tahtoi, että rehtorin pitäisi lähteä hakemaan.“

„Mihin aikaan se oli?“

„Tuossa seitsemättä käydessä, koska löi kello kuus juuri siinä, kun Leisténiin menimme.“

„Kuuliko Miina, mitä rehtori vastasi rouva Leisténille?“

„Ei vastanut yhtikäs mitään. Mutta levoton hän mahtoi olla, arvaan siitä, ettei hän koko iltana sitten muuta tehnyt, kun käveli salin lattiata edes takaisin.“

„Viekää tuo likavesi jo pois, se haisee pahalle.“

Miina otti luuttuämpärinsä, rievut ja luudan ja läksi.

Kädet ristissä helmoilla katseli Alma Arvia, joka oli unessa. Mutta ajatukset eivät häneenkään kiintyneet, ne olivat kaikki yhtenä ainoana jähmettyneenä pönkkänä hänen päässään.

John ja lääkäri kävivät Arvia katsomassa, koettelivat hänen valtasuuntaan ja kyselivät hänestä yhtä ja toista.

Alma vastasi heille selvään, hän tiesi kaikki eikä hämmentynyt milloinkaan. Uskollisesti hän istui vuoteen ääressä päivät ja yöt, antoi rohdot määrätyllä ajalla, ja voiteli pöhöttynyttä kaulaa illoin, aamuin niinkuin lääkäri oli käskenyt. Mutta mitä ikinä hän teki ja toimitti, tapahtui se ilman sie-lua, ulkopuolella häntä itseään. Joku muu voima hänen käsiinsä ja jalkojaan liikutteli, itse hän oli joko hävinnyt taikka erotettu omasta ruumiistaan. Sen vuoksi hän näki esineet ja ihmiset ympärillään ikäänkuin pitkän matkan päästä ja kaukaa heidän äänensäkin kuului hänen korviinsa. Hän kat-seli kaikkea aivan kuin panoraamaa, tai jotain ventovierasta näkyä. Joskus hän luuli olevansa unessa ja nipisti ihoaan kynsien väliin päästäkseen hereille; mutta entiselleen kaikki jäi, vaikka hän kivunkin tunsi.

Arvi huononi päivä päivältä; lääkäri ei enää antanut toivoa hänen parantumisestaan.

Oli viidennen päivän ilta Arvin sairastumisen jälkeen. John istui vakavana tuolilla päänalustan kohdalla, Alma niin-kuin ennen matalalla pallilla sängyn alipäässä. Kolikko hil-jaisuus vallitsi huoneessa. Kuolema teki tuloaan.

Arvin jalat ja kädet olivat kylmät. Henki korisi kur-kussa, ruumis nytkähteli. Silmät olivat jäykästi kiinnitetyt kattoon aivan kuin olisi hän sieltä jotakin odottanut.

John oli kalpea ja syvemmäksi uurtui ryppy hänen ot-sassaan kulmien välillä.

Hän ei puhunut mitään, mutta kasvot vavahtelivat aina väliin ja silmät punoittivat.

Alma katseli häntä nojautuessaan sängyn laittaa vasten. Noin kannattiko surra sitä, että lapsi pääsi pois synnistä ja vaivasta? Parempi kun korjaisi kuolema toisetkin, ennenkuin ehtisivät vajota häpeään. He olivat puhtaita vielä ja viattomia . .

Arvi kärsi kovia tuskia nyt. Mutta vähän ajan päästä hän saisi rauhaa, ikuista rauhaa maanpovessa. Sitäkö onnea häneltä isänsä kadehti . . .

Viimeinen korahdus kuului, sitten hiljeni kaikki. John peitti kädellä silmiään. Alma istui liikkumattomana kuin haamu. Miksei sammunut hänenkin elämänsä samalla. . . .

Valkoinen kirstu hänelle laitettiin ja siihen hohtavan valkoinen tila. Petsien ja myrtytien sisässä hän lepäsi hiljaa ja rauhallisesti, tietämättä mitään maailman myrskyistä ja murheista. Sama hiljaisuus ja rauha ympäristöönkin laskeutui, elämä pysähtyi kuoleman läheisyydessä, katsojat tulivat ja menivät kuulumattomin askelin.

Niin kumisi kolkosti, kun kantta lyötiin kiinni. Tuo suuri, karkea mies, paksuissa sarkavaatteissaan, ei arastellut eikä peljännyt häiritessään nukkuneen lepoa.

Kellot soivat. Kirstu oli nostettu ruumis-vaunuihin, hevoset odottivat saattoväkeä portilla. Alma oli kaiken aikaa istunut nojatuolissa pöydän luona. Vieraat olivat häntä tervehtineet, sitten hajaantuneet huoneihin ympäri. Jotkut pysähtyivät hänen luokseen, puhellen ja kysellen. Hän vastasi jonkun sanan, miten sattui.

„Ikävää! Niin kaunis lapsi. Ja teidän ainoa poikanne.“

„Meidän ainoa poikamme.“

„Niin äkkiä sitten vielä. Oliko hän viikkoakaan sairaana?“

„Viisi päivää.“

„Viisi päivää vaan! Mahtaa tuntua raskaalta.“ Alussa olivat kaikki hiljaisia ja vakavia, erinomattainkin salissa, missä Alma istui. Kasvoissaan ja puheessaan koettivat he osoittaa mahdollisimman suurta myötätuntoisuutta, ja ehdon tahdon he asettivat koko olentonsa sopivaisuuden vaatimusten mukaan, vaikka olivatkin sen ohessa juuri kuin painon alla.

Mutta tuonnempana ja toisiin huoneihin päästyään he huomaamattansa vapautuivat. Herrat korottivat äänensä, naiset kuiskuttelivat ja kävivät vilkkaiksi, naurahtivatkin joskus vahingossa.

Silloin alkoivat kellot soida, John kumartui sanomaan jotakin Almalle; lähdön aika oli tullut. Juhlallinen hiljaisuus leveni huoneesta toiseen; puheet taukosivat, kaikki nousivat, siirtyäkseen vähitellen oveen päin.

Maa oli jäässä, vaunut tärisivät ja tärisyttivät kirstua, tuon mustan katoksen alla. Mutta hauta oli kuusenhavuilla laitettu pehmeäksi ja kauniiksi. Valkoinen kirstu laskettiin alas vihreäin oksain keskelle. Ihmiset kokoontuivat reunalle sitä katsomaan. Ja pappi luki, heitti multaa kauniin kannen päälle ja luki taas. Alma ei silmiään haudasta nostanut. Hän kuuli äänen, joka luki, ei tajunnut sanoja, kuuli tuulenkin humisevan puissa ja tiesi ihmisiä olevan paljon heidän ympärillään. Mutta miksi ne ryvettivät kirstun tuolla kostealla mullalla?

Luku loppui, pappi nosti kirjaa otsalleen; kaikki painoivat päänsä alas ja peittivät silmiään. Alma ei. Hän tuijotti hautaan yhä, aivan kuin olisi kannen läpi tahtonut nähdä tuttuja kasvoja vielä kerran. Eikä hän huomannut, että ihmiset vähitellen hävisivät haudalta pois. Ainoastaan John ja muutamia miehiä jäi; ne tarttuivat lapioihin ja alkoivat syyttää multaa alas. Niin kovasti viskasivat, että kolahti kirstu joka kerran. Kiviäkin oli mullan seassa, ne jymähtivät kun paiskattiin kantta kohden. Viimeinen reuna peittyi, ei näkynyt enää kuin multakasa joka yleni ylenemistään. Alman silmissä se huojui; hän nosti päätään; puut, ristit, miehet huojuivat. Sitten musteni kaikki; hän vajosi maahan ja pyörtyi.

IX.

„Tuota juuri pelkäsinkin, kun hän koko ajan valvoi yhtämittaa. Ei syönyt eikä paikastaan liikkunut. Ihme että hän näinkin kauvan kesti.“

„Otamme hänelle jotain vahvistavaa, ehkä rautaa. Ja iltasilla niitä entisiä. Kyllä se menee ohitse, hiljaisuutta vaan ja rauhaa. Eikö voisi asettaa niin, ettei häntä häirittäisi aamusilla, koska hän silloin saa paremmin unta?“

„Kyllä; minä muutan omaan huoneeseeni, sillä minun kumminkin täytyy nousta varhemmin ylös.“

John ja lääkäri näin keskustelivat, kun Alma tointui omalla vuoteellaan.

„Nyt, rouva Karell“, sanoi lääkäri, huomattuaan että Alma aukaisi silmiään, „nyt ette saa moneen päivään nousta vuoteeltanne ollenkaan. Teidän täytyy nukkua ensin kaikki ne unet, jotka ovat jääneet säästöön viime aikoina. Rohtojen avulla, ellei muuten. Ja niillä koetamme hankkia ruokahalua myöskin.“

Alma kuunteli; ei lausunut sanaakaan, ei myötä eikä vastaan. He saivat tehdä hänen kanssaan, mitä ikänä tahtoivat. Vuoteella hän oli päivän toisensa jälkeen. Ei puhunut, ei valittanut eikä toivonut mitään, mutta vastasi kun häneltä jotain kysyttiin. Liikkumattomana hän enimmiten makasi; silloin tällöin nytkähteli ruumis, vaan sitä hän tus-

kin tiesi. Silmät olivat suuremmat kuin ennen, katse väsynyt.

Lääkäri kysyi vihdoin eräänä päivänä eikö häntä haluttaisi nousta ylös. Hän vastasi: „ei.“ Mutta hän nousi kumminkin, kun lääkäri kehoitti.

Sitten hän istui sohvalleen yhtä hiljaisena. John kävi hänen luonaan, milloin toimitaan joutui. Hän puhui siitä, että heillä vielä oli kolme lasta jäljellä, että ne olivat terveitä, vilkkaita ja herttaisia. Niissä heille oli lohdutusta. Ja täytyihän ylipäätään kestää semmoisia suruja ja murheita, joita elämä toi mukanaan itsekullekin, eikä antaa niiden murtaa itseään; ne eivät sillä kumminkaan olleet autetut, onnettomuus tulisi senkautta vaan yhä suuremmaksi,

Alma siihen ei vastannut mitään, eikä hänen hajamielisestä katseestaan huomannut, oliko hän kuunnellut puhetta vai ei. Ristissä olevia käsiään hän puristi kovemmin yhteen, mutta sitä ei John merkille pannut.

Selvästi kuitenkin näkyi, että hän mieluisemmin oleskeli yksikseen ja ikäänkuin vaivaantui niin pian kuin joku huoneesen tuli. Sentähden koetti Miina pitää lapsiakin loitompana, vei niitä vaan silloin tällöin äitiä katsomaan.

Hän istui samalla paikallaan aina, sohvan toisessa kulmassa. Ei hievahtanut eikä päätään kääntänyt, jos lapset kamarissaan melusivat, taikka kyökissä joku astia lyötiin rikki suurella kolinalla.

Mutta kerran kuului ääniä salista, jotka saivat hänet säpsähtämään ja syöksemään ylös. Kun John tuli sisään, seisoi hän molemmin käsin nojaantuneena pöytään ja tuijotti hätääntyneenä oveen.

„Etkö tule sisään? Nymark on siellä, hän kysyi sinua.“

„Minua? Mitä varten?“

Hän vapisi, ääni tukkeutui rintaan. Mutta hän jatkoi, kooten kaikki voimansa.

„Minä en jaksa. Täytyy ruveta kohta levolle. Olen niin heikko.“

„Sinä aivan vapiset. Pyörriätkö? Anna minun auttaa sinua vuoteelle.“

„Ei, ei, kyllä pääsen itsekin. Mene sinne, ettei hän tule.“

„Tännekö? Sinun huoneesesi? Sitä hän tietysti ei tee.“

„Mene kumminkin, John.“

John meni ja sulki oven jälkeensä. Mutta Almalle tuli toinen tuska. Hän pelkäsi että Nymark sen ilmoittaisi Johnille, kertoisi kaikki . . . Hän koetti kuunnella heidän puhettaan, vaan ei saanut mitään selvää, sillä hän värisi niin kovin, ajatukset hämmentyivät ja silmät mustenivat. Hän odotti joka hetki, että John uudelleen ilmestyisi ovelle, ankarasti vaatien häntä tilin tekoon.

Hän sanoi itselleen, ettei se ollut mahdollista; Nymark ei sitä tekisi, ei ainakaan tahallaan. Hullua oli semmoista pelätä.

Mutta yhtä kaikki hän pelkäsi. Jos ikuinen kadotus olisi äkkiä avannut hänen eteensä mustan nielunsa, ei hänen sielunsa olisi niin kauhistunut kuin nyt.

Vielä pyrki hämärä ajatus ottamaan sijaa hänen miellessään.

„Entä sitten, jos ilmoittaakin?“ se muistutti. Pahempaa ei voi tulla, kuin tämä on. Antaa kaikki selvitä samalla. Silloin pääsee tuskasta vapaaksi. Parempi jos itse olisit kertonut heti. Avannut koko sydämesi.“

Mutta hän ei kallistanut korvaansa tälle äänelle. Eikä se kauvan puhunutkaan, ennenkuin voittamaton kauhu sen tukehdutti.

Salissa jatkettiin keskustelua tyyneesti ja tasaisesti. Sanat kuuluivat selvään, mutta hän ei päässyt käsittämään niiden sisältöä. Pää oli pönkitty ja aivot tympistyneet. Hän odotti kaatuvansa, taikka että järjen viimeinen kipinä olisi

sammunut. Mutta se ei sammunut; kaiken sekasorron takana se vielä kyti; eikä hän kaatunut liioin.

Viimein tuolit narahtivat, muutamia sanoja lausuttiin, sitten he poistuivat etehiseen. Ja askeleita kuului saliin takaisin, yhden hengen askeleita, Hän oli mennyt!

„Vielähän seisot siinä?“ sanoi John palatessaan taas hänen luokseen.

Alma hymyili hourupäisen hymyä.

„Tule vuoteelle, tänne. Sinä et voi hyvin nyt“, sanoi John.

Alma heittäytyi pitkäkseen, niinkuin hän tahtoi. John tarkasteli hänen kasvojaan levottomasti ja antoi hänelle noita rauhoittavia rohtoja.

„Kuinka minä uskallan lähteä valtiopäiville, ellet sinä parane?“ huokasi John enemmän niinkuin itsekseen.

„Kyllä minä paranen, John, huomenna, saat nähdä, olen jo ihan terve. Milloinka sinä lähdet?“

„Kahden viikon päästä.“

„Aamulla rupean kohta katselemaan vaatteitasi kuntoon. Nytkin siihen jo pystyisin, ellet olisi antanut unirohtoja.“

„Eihän niillä kiirettä. Nuku vaan rauhassa, jos unta saat.“

Hän läksi pois ja Alma jäi rauhoittuneena vuoteelleen. Vielä ei John tiennyt mitään. Kahden viikon päästä hän lähtisi valtiopäiville, sillä välin ehkä Nymark unohtaisi, ja kaikki jäisi ijäksi salaan. Hän sovittaisi rikoksensa, tekisi työtä kuin orja, ei kävisi enää milloinkaan ulkona, ei näyttäytyisi missään, vaan eroisi maailmasta, palvelisi Johnia ja kotia, niin, hän olisi valmis kantamaan kuinka raskasta kuormaa hyvänsä tästä lähtien. Eikä hän nurkuisi, vaikka tallaisivat hänet jalkain alle, vaikka John olisi välinpitämätön ja kova häntä kohtaan, unohtaisi hänet eikä kirjoittaisi. Kaikkeen hän tyytyisi, kaikkea hän kärsivällisesti kantaisi elämänsä loppuun saakka . . .

Lääkäri ihastui seuraavana päivänä, nähdessään hänet täydessä työssä ompelijattaren kanssa, koko kasa paitoja, sukia ja muita vaatteita ympärillään.

„Jumalan kiitos“, hän sanoi, „että olette päässyt tuosta haluttomuudestanne. Nyt ei meillä enää ole hätää. John saa huolettomasti lähteä puoleksi vuodeksi Helsinkiin, me täällä sill'aikaa reipastumme ja keräämme voimia.“

Alma neuloi niin uutterasti, että kädet vapisivat. Hän laitteli ylenpalttisen paljon Johnille vaatteita kuntoon matkaa varten. Mitä ei kotona ennättänyt, sen lähetti ulos tehtäväksi. Itse hän istui aamusta iltaan ja myöhään yöhön eikä huomannut, että hän kiihkeydellään rasitti sekä ompelijaa että Miinaa, joka myöskin sai käsityötä lastenkamariin. Välistä kun pimeitä ajatuksia sittenkin tahtoi tunkeutua mieleen, hän alkoi puhella ompelijan kanssa, mistä milloinkin sattui, joutavan päiväisistä asioista useimmiten, joista hän ei oikeastaan välittänyt edes sen vertaa, että huoli ajatella mitä itse sanoi, tai kuunnella mitä toinen vastasi. Ompelija katsoi häneen kummastellen ja mietti itsekseen, ettei rouvan laita kuuna päivänä ollut oikea. Mutta hän ei virkkanut siitä mitään kenellekään, odotti vaan, milloin muut sen huomaisivat.

Toinenkin omituisuus pisti ompelijan silmiin. Joka kerta kun etehisen kelloa soitettiin, sävähti Alma kuin ukkosen lyömänä, pudotti työn käsistään ja kuunteli; jos sitten Miina tai hän yrittivät lähteä avaamaan, kielsi hän hätäantyneenä.

„Ei saa laskea, ei saa laskea, elkää, elkää avatko.“

„Mutta siellä ehkä joku kysyy rehtoria. Eikö pitäisi sanoa, ettei hän ole kotona.“

„Niin, niin, ettei hän ole kotona, eikä tulekaan kotiin ja että minä olen kipeänä, vuoteen omana, enkä ota vastaan ketään.“

Kun John sattui kotosalle, meni hän tavallisesti itse avaamaan ja silloin juoksi Alma ovenraosta kurkistamaan, ken siellä oli. Palatessaan hän piti sydäimestään kiinni ja kuiskasi: Jumalan kiitos, se oli vaan se tai se.

Vielä pani ompelija merkille, ettei hän milloinkaan surulla eikä kaipauksella puhunut miehensä lähdöstä eikä liioin välittänyt siitä, että koko kevät-talveksi jäisi yksikseen.

„Eikö rouvalle tule ikävä, kun niin pitkäksi aikaa täytyy erota rehtorista?“ hän kerran kysyi.

„Ei ollenkaan“, vastasi Alma. „Minusta jos riippuisi, tahtoisin ennemmin asua aivan yksinäni, kaukana korvessa, ettei kukaan koskaan löytäisi.“

„Mutta siellähän pedot teidät söisivät.“

„Entä sitten! Kunpa söisivät!“

„Toivoisiko rouva kuolevansa?“

„Toivoisin.“

„Hyvänen aika, ihanko totta? Vaikka tällä hetkellä?“

„Vaikka tällä hetkellä.“

„Ettekö pelkäisi vähääkään?“

„Mitä?“

„Niin, että mihinkä sitten joutuisitte.“

Alma katsoi häneen; ei vastannut mitään, mutta vai-pui ajatuksiin.

Sitten John läksi. Viimeisinä päivinä oli hän yhtämittaa tarkastanut Almaa. Mutta tämä sen huomasi ja teeskenteli silloin aina iloa. Lääkärillekin hän vakuutti voivansa hyvin, eikä mitään vaivaa tuntevansa.

Mutta kun hän oli jäänyt yksin, kaikui hänelle usein korviin tuo ompelijan kysymys: „niin, että mihinkä sitten joutuisitte?“

Eräänä yönä hän näki kummallisen unen. Hän oli kuolleiden valtakunnassa; pimeätä ympärillä ja kauhistusta; koko ilma oli täynnä huokauksia ja tuskaa ääretöntä, loppumatonta. Mitä kauvemaksi hän kulki, sitä suurempi oli

henkien ahdistus. Vaikeroimiset kävivät yhä selvemmiksi, ne kuuluivat joka haaralta ja erinomattainkin siitä ahjosta, johon hänen oli mentävä.

Sinisiä liekkiä, käärmeitä ja sieluja, jotka kiemuroivat niiden keskellä.

„Avioliiiton rikkojain ahjo.“ Tulikirjaimilla nuo sanat olivat piirretyt.

Hän syöksyi sinne, kuuli parkuntaa ympärillään ja huusi itsekin. Huusi niin, että siihen heräsi. Valveillakin ollessaan hän vielä huusi hetken aikaa, ennenkuin selvisi ymmärtämään, ettei se ollut kuin unta vaan.

Kylmä hiki vuoti hänen otsaltaan ja kuitenkin häntä palelsi. Oli pimeää ja hiljaista. Uni kammoitti häntä vieläkin. Hän sieppasi peitteen ympärilleen ja meni kyökkiin.

Maijaliisa nukkuu niin raskaasti, ettei tahtonut herätä, vaikka hän ravisteli. Viimein hän aukaisi silmänsä ja ka-
vahti samassa istumaan.

„Jesus siunatkoon, mikä rouvaa vaivaa?“

„Näin pahaa unta, enkä hirviä olla enää yksin. Tulisitteko sinne sohvalle, Maijaliisa, loppuyöksi.“

„Kyllä.“

Hän otti tyynynsä ja peitteensä. Alma sytytti yölampun ja asetti sen nurkkapöydälle toisella puolen huonetta. Sitten painui hän jälleen vuoteelle.

„Minkälaista unta rouva näki?“ kysyi Maijaliisa sohvalta.

„En minä hirviä sitä kertoa.“

„Niinkö oli kamalaa? Rouva ei vissiinkään muistanut siunata maata ruvetessaan. Minulta kun vaan unehtuu, niin on varma, ettei sinä yönä ole oikeata unta.“

„Minulta se on jäänyt viime aikoina.“

„Hyvä Jumala, eikö rouva enää rukoile milloinkaan?“

„En.“

„Mutta sehän on paha.“

„Rukoilkaa te, Maijaliisa, minun puolestani.“

„Kyllä minä rukoilen.“

Molemmat olivat vähän aikaa äänettämiä. Majjaliisan hengitys muuttui raskaaksi ja tasaiseksi. Mutta Alman silmät olivat auki yhä.

„Majjaliisa, joko te nukutte?“

„Mitä rouva tahtoo?“ kuului sohvalta sumea ääni.

„Minua vaan niin peloittaa.“

„Niin kun ette siunaa. Siitä se vaan tulee.“

„Enhän uskalla. Jumala minua vihaa.“

„Jumala ei vihaa ketään, vaan armahtaa kaikkia ja antaa synnit anteeksi kun ihminen katuu.“

„Olen minä katunut, niin kauheasti katunut. Mutta ei se auta.“

Majjaliisa ei osannut sanoa siihen paljon mitään; hän oli aikonut rukoilla ja pannut kätensä rinnalle ristiin. Mutta uni vei vallan, ennenkuin hän pääsi keskiväliin „Isä meidän“ rukousta ja silmät painuivat väkisen kiinni.

„Majjaliisa“, kuului taaskin rouvan ääni sängystä, „ettekö jaksaa valvoa vähän aikaa.“

„Kyllä“, hän nousi istumaan ja hieroi silmiään. Ihmettä, kuinka pitää nukuttaa.“

„Minua kutsutaan tuomiolle.“

„Herra Jumala!“

„Tulkaa likemmäksi. Pitäkää minusta kiinni!“

„Rouva kulta. Mikä teitä vaivaa?“

„En minä tiennyt niin käyvän. Se tuli niin äkkiä. Heräsin vasta sitten, kun rikos oli tapahtunut.“

„Mikä rikos?“

„Ja silloin se oli myöhäistä. Jos verta olisin itkenyt, en mitään voinut muuttaa. Tehty on tehty.“

„Mistä rouva puhuu?“

„Syvyyden partaalla kun kävelee silmät ummessa, niin syöksee alas, ennenkuin aavistaakaan. Eikä pelasta kukaan. Eikä auta. Tehty on tehty.“

„Nyt ollaan hukassa. Hän hourii.“

Maijaliisa juoksi herättämään Miinaa.

„Anna rohtoja,“ sanoi Miina. „Niistä sille aina tulee lepoa.“

„En minä osaa, enkä tiedä. Tule sinä.“

Miina tuskitteli ja torui, mutta tuli kuitenkin.

„Tehty on tehty“, valitteli Alma vieläkin väännellen ja voihkaen sängyssään.

Hän taukosi vaan senverran, että otti rohtoja, joita Miina lusikalla kaatoi hänen suuhunsa.

„Enemmän enemmän!“ hän sanoi, vaikka Miina oli pannut lusikkaan tavallisen määrän.

„Tohtineeko näitä antaa muuta kuin mikä on sanottu?“

Hän katsoi Maijaliisaan.

„Enemmän, enemmän,“ inttäili Alma itsepäisesti.

„Anna pois, ei tuo niin vaarallista liene,“ kehoitti Maijaliisa.

Miina teki niin.

„Olkaa hiljaa, se on pidettävä salassa, ettei John saa tietää. Olkaa hiljaa.“

„Herra ihme. Oisko rehtori siitä vihainen?“

„Elä puhu niin kovasti. Sitä ei tiedä muut kuin metsä ja kanerva ja kivet.“

„Hän hourii,“ kuiskasi Maijaliisa.

„Maan päällä ei kukaan tiedä, mutta kuolemassa kaikki tulee ilmi. Kaikki, kaikki.“

„Sillä varmaan on jotain tuntonsa päällä,“ sanoi Miina.

„Hyi; jää sinäkin tänne. Minä en hirviä enää olla yksin.“

Mutta Alma jo tyyntyi; lääkkeet tekivät vaikutuksensa. Hiljaa hän makasi, pää liikkumattomana valkoisella tyynyllä. Posket olivat kalpeat ja katse sumea.

Miina ja Maijaliisaa odottivat, että hänen silmänsä menisivät umpeen. Mutta sitä ne eivät tehneet; tuijottivat

vaan yhteen kohti selkiseljällään. Ja sitten ne äkkiä taas kirkastuivat. Samalla hän kavahti ylös ja vuovasi kädet harallaan sinnepäin, jonne katsekin oli jännitetty.

„Mihinkä rouva menee?“ kysyi Maijaliisa, joka sattui olemaan lähempänä, ja sieppasi hänestä kiinni.

„Arvi, Arvi,“ mutisi hän ja katsoi yhä samaan paikkaan silmiään rävähtämättä.

Molemmat palvelijat painoivat häntä takaisin vuoteelle.

„Ei siellä ole mitään, hourukuvia vaan. Nukkukaa pois.“

Heidän täytyi pidellä häntä, muuten olisi hän vieläkin ryntäissyt ylös: Huulet kävivät, mutta sanoja eivät he enää voineet eroittaa. Silmät olivat yhä rävähtämättä samassa paikassa ja huulet lakkasivat liikkumasta vaan silloin, kun vetääntyivät kolkkoon hymyyn.

„Mitähän se näkee?“ kysyi Maijaliisa Miinalta.

Tämä pudisti päätään.

Vasta aamupuoleen meni Alma uneen. Hän nukkui hiljaa ja rauhallisesti. Palvelijat kävelivät varpaillaan, kuuntelivat silloin tällöin oven takana ja veivät lapset kaukaisimpaan huoneeseen. Sielläkään eivät antaneet heidän telmiä eikä ääntä pitää.

Maijaliisa lakaisi kyyryssä selin kyökin lattiata aamulla, kun Alma äkkiarvaamatta tuli juoksujalassa huoneestaan. Hän oli yöasussa, ja hätääntyneen näköinen.

„Miksi jätitte minut yksin; vaikka tiesitte, että ne minua vainoovat?“

„Herra Jumala ketkä?“

Alma ei vastannut; hän alkoi selvitä.

„Vilustaa,“ sanoi hän viimein.

„Onko ihme, hyvä rouva, kun olette aivan märkänä hiestä. Lähtekää pian sänkyynne takaisin.“

„Ei sänkyyn; Arvin haudalle minä tahdon. Kuka tulee auttamaan päälleni?“

„Mutta jaksatteko te?“

„Jaksan minä, jaksaisin heti, kun vaan olisin vaatteissa.“

„Minä tulen teitä pukemaan. Ja sitten kai rouva ottaa meistä kumman hyvänsä mukaan? Emme uskalla laskea teitä menemään yksin, kun olitte niin kipeä yöllä.“

„Nyt olen ihan terve. Mutta tulkaa vaan.“

Miinan ehdotuksesta otettiin hevonen; Alma nousi rekeen, Maijaliisa istui penkille kuskin rinnalle. Ajaja sivalsi hevosta piiskalla, reki luisti eteenpäin, että lumi narisi jalaksien alla. Vanha akka väistyi tiepuoleen ja jäi katsomaan heidän jälkeensä.

Kovanlainen tuuli pieksi Alman kasvoja. Se virkisti häntä ja selvitti mielen yöllisestä kauhusta. Unta se vaan oli ollut, sairaan sielun tuottamaa kuvitusta. Helvettiä ei enään kukaan uskonut löytyvän eikä piruja; jos kuoleman jälkeen tuli tuomio ja rangaistus, täytyi niiden olla toisenslaisia. Ei helvettiä, eikä tulta. . . Kuoleman jälkeen? Mistä tiedettiin, että jotain elämää vielä silloin oli? Ehkä loppui kaikki siihen?

Ihmisiä kulki kadulla ristiin rastiin. Toisia he sivuuttivat, toisia tuli vastaan. Kaikki näyttivät terveiltä ja voimakailta. Yksin nuo pienet ryysyiset kerjäläispojatkin, jotka vetivät kelkkaa perässään ja puhaltelivat punaisia käsiään. Ja maanmieskin, joka toi puukuormaa kaupunkiin ja astui ohjaksia pidellen hevosensa rinnalla. Kuinka mielellään Alma olisi halunnut vaihtaa elämää ja olemusta heidän kanssaan!

Hevonen seisahtui hautausmaan portille, Alma ja Maijaliisa menivät sisään. Heidän täytyi kulkea ensin kappaleen matkaa suoraa tietä eteenpäin, sitten kääntyä oikealle, tulkseen Arvin haudalle. Lumi oli nuoskeata, Alman jalat ja helmat kostuivat. Hautaristiä oli tiheässä yltympäri. Hän pysähtyi vähän väliä katselemaan milloin yhtä, milloin toista. Luki nimen, syntymä- ja kuolinvuoden ja seiso i vielä hetken,

ikäänkuin odottaen jotain tietoa myöskin elämästä, joka näiden molempien vuosien väliä oli kulkenut. Mutta siitä ei mitään ilmoitettu. Mykkinä seisoivat ristit lyhyine kirjoituksineen.

Ja kuinka niitä oli paljon! Jokaisen alla lepäsi vähintäkin yksi, muutamien alla useampia rinnan. Nämä kaikki, ne olivat kerran syntyneet, kasvaneet, iloinneet, syntiä tehneet, kärsineet, kuolleet. Niin, syntiä ne kaikki olivat tehneet, aikuiset enemmän, lapset vähemmän. Mutta oliko niistä yksikään niin rikoksellinen ja niin syvälle langennut kuin hän? . . . Voisiko hänkin levätä täällä näin hiljaa ja rauhallisesti? . . . Eikö hänen hautaristinsä ilmoittaisi jälkeensä jääneille, kuinka mitätön ja turha hänen elämänsä oli ollut, mikä kurjuus viimein lopuksi tuli. Eikö ilmoittaisi. . . .

Ei, hän pakeni omia ajatuksiaan ja astui nopeasti Arvin haudalle, jossa vaipui istumaan alas lumelle.

„Elkää, hyvä rouva, te kylmetytte,“ sanoi Maijaliisa.

Alma ei sitä kuullut. Hän olisi tahtonut itkeä; ennen kyynelet antoivat niin suloista lohdutusta, niiden mukana vuoti sydäimestä suru ja kaiho pois. Mutta kyyneleitä ei hänellä enää ollut. Eikä ne olisi auttaneet. Ei mitkään kyynelvirratt tehtyä tekemättömäksi saaneet.

Ristit ottivat uhkaavan muodon. Ne olivat kuin kylmiä, kovia vihollisia, jotka vainosivat häntä edestä takaa ja sivuilta joka paikasta. Mustat kirjaimet irvistivät hänelle ja sanoivat, että hän viimeiseen asti oli valhetellut ja pettänyt miestään, antanut hänen vielä jäähyväishetkelläkin syleillä itseään siinä luulossa että hän oli uskollinen, siveä ja puhdas vaimo. Ja ne sanoivat, että hänen aikansa oli tullut, ja että häntä tuomiolle vaadittiin. Jumalan armo oli palannut hänestä pois, kuolema tahtoi omakseen luut.

Ne ahdistelivat häntä, kaikki nuo ristit lähenivät, tunkivat kaukaakin hänen ympärilleen ja kallistuivat hänen päälleen. Ylhäältä uhattelivat häntä puiden paljaat oksat,

jotka ilkeästi harrottivat ja pieksivät ilmaa. . . . Jos hän laulaisi, ne ehkä sitä tottelisivat?

Ja hän lauloi:

„Kuolleet luut, kuolleet luut, Jumalan armo on palanut pois!“

Maijaliisa juoksi hakemaan ajajaa avukseen; hän vietiin rekeen ja Maijaliisa istui nyt rinnalle, pidellen molemmin käsin hänestä kiinni. Ajaja sivalsi hevosta piiskalla ja antoi sen juosta, niin paljon kuin jaksoi. Ihmiset kadulla ja ikkunoissa ennättivät vaan vilahdukselta nähdä, kuinka reessä istuva rouva horjui, ja muutamat, jotka sattuivat lähelle, kun he livahtivat ohitse, kuulivat hänen myöskin pitävän ääntä. Mutta sanoista saivat ainoastaan Maijaliisa ja ajaja selkoa:

„Kuolleet luut, kuolleet luut, Jumalan armo on palanut pois.“

„Aivopolte“, sanoi lääkäri joka kiireellisesti oli tuotu hänen luokseen.

Hän seisoi Alman vuoteen ääressä ja katseli kuinka toinen jalka ja käsi yhtämittaa nytkähtelivät.

„Tässä ei ole juuri mitään tehtävää. Mutta rehtorille meidän pitää lähettää sähkösanoma.“

Maijaliisa juoksi hätäisenä hakemaan rehtorin huoneesta paperia ja mustetta. Saatuaan ne käsiinsä, hän aikoi palata sänkykamariin, kun samassa etehisen kello soi. Eräs poika siellä oli, joka antoi hänelle pienen avonaisen kirjekuoren. Ajatuksissaan hän sieltä vetäisi esiin visiitikortin, jossa Nymark pyysi rouvaa huomispäivän rekiretkelle.

„Herra Jumala“, sanoi Maijaliisa ja vei sen lääkärille. Lääkäri kyhäsi kortin toiselle puolen:

„Käännä muihin. Rouva Karell huonona sairaana.“

Kortti pantiin samaan kuoreen takaisin ja annettiin pojalle.

Mutta Alma hyräili vieläkin:

„Kuolleet luut, kuolleet luut, Jumalan armo on palanut pois.“

Lääkäri toimitti hänelle jäitä pään päälle ja määräsi rohtoja. Kun palvelijat sanoivat pelkäävänsä, neuvoi hän heitä ottamaan avukseen erään kättilön, joka oli tottunut sairaita hoitamaan ja jonka hän nyt tiesi olevan saatavina.

Alma reuhasi lakkaamatta vuoteellaan. Hautaristit ja vinhat puut olivat kadonneet, mutta siihen sijaan piiritti suuri joukko pahoja henkiä hänen vuodettaan. Ne hätyyttivät häntä ja tahtoivat väkisen viedä häntä palavaan ahjoon, siihen jossa avioliiton rikkojat kiemuroitsivat liekkien keskellä. Hän hosui niitä pois sekä käsin että jaloin; mutta kun ne toiselta puolen pakenivat, ne toiselta taas ryntäsivät ilkkuen ja häijyesti nauraen esille. Hän reuhasi kaiken yötä ja koko seuraavan päivän; hiki valui virtana poskia ja ruumista pitkin, mutta päälään sisään ne olivat saaneet pistetyksi tulen. Eikä sitä tulta jäät jäähdyttäneet, sillä se oli ikuisuuden ahjosta otettua.

Hän oli paljosta hosumisesta lävitse uupunut. Ei jaksanut enää kättä nostaa, vaan herkesi olemaan hiljaa. Riemulla ne nyt ryntäsivät kaikki esille. Pienimmät kapusivat ylytymäri vuoteen laidoilta ja jalkopäästä, hyppivät ja tanssivat hänen peitteellään ja rähähtivät suureen nauruun.

Hän antoi heidän nauraa ja ummisti silmänsä. . . .

„Nythän se viimeinkin taitaa nukkua,“ kuiskasi Maijaliisa vieraalle hoitajalle.

Mutta vielä hän vähäisen raioitti silmäluomiaan, kun kadulta kuului tiukujen ja kulkuisten helinää pitkässä jonossa.

„Tules katsomaan, Maijaliisa“, sanoi Miina, joka oli vetäissyt ikkunaverhoa syrjään. „Rekiretket!“

He lukivat kolmattakymmentä hevosta ja ehättivät ottamaan selkoa siitä, kenen kanssa itsekukin ajoi.

„Ja näepäs, tuossahan on Maisteri Nymark. Kuka istui hänen rinnallaan?“

„En tuntenut, mutta kaunis se vaan oli.“

„Tiesitkös, että hän eilen olisi pyytännyt meidän rouvaa.“

„Niin kerroit. Olisi hän päässyt taas iloon ja humuun. Kun olisi vaan tervennä ollut.“

„Eivätkö nuo ilot liene jo jääneet häneltä ikuisiksi ajoiksi.“

„Elkää puhuko niin kovaa,“ varoitti hoitaja sängyn luota.

He laskivat ikkunaverhon paikoilleen, vilkaisivat Almaan, joka nyt todella nukkui, ja menivät hiljaa varpaillaan huoneesta pois.

Yhdeksäntenä päivänä senjälkeen seisoi taaskin joukko ihmisiä avonaisen haudan ympärillä. Pappi luki tavalliset luvut, heitti multaa alas ja luki sitten vielä. Kun hän oli lopettanut, pyrkivät nekin, jotka etempänä olivat seiseoneet, lähemmäksi, nähdäkseen kirstua, joka kätki Alman sammuneen elämän. Säälilien he sen ohessa heittivät pikaisen silmäyksen Johniin, jonka kasvoista ja koko olennoista ilmestyi syvä suru ja samalla miehekäs itsensä hallitsemisen voima. Maijaliisa ja Miina seisoivat rinnan haudan toisella puolen. He olivat itkeneet silmänsä turvoksiin ja itkivät yhä vieläkin. Lyyli, joka oli Maijaliisan käsivarrella, itki myös, kun kaikki muutkin itkivät, pappa ja Ella ja kaikki. Ja hän itki ääneen eikä herennyt, vaikka täti Leisten suuteli ja puhutteli häntä. Mutta Helmi ei ollut millänsäkään, katseli vaan kummastellen ympärilleen, kietoi sitten käsivartensa Miinan kaulan ympäri ja painoi päätänsä hänen päähänsä. Miina puristi häntä itseensä vasten ja nyyhkytti vielä kovemmin.

